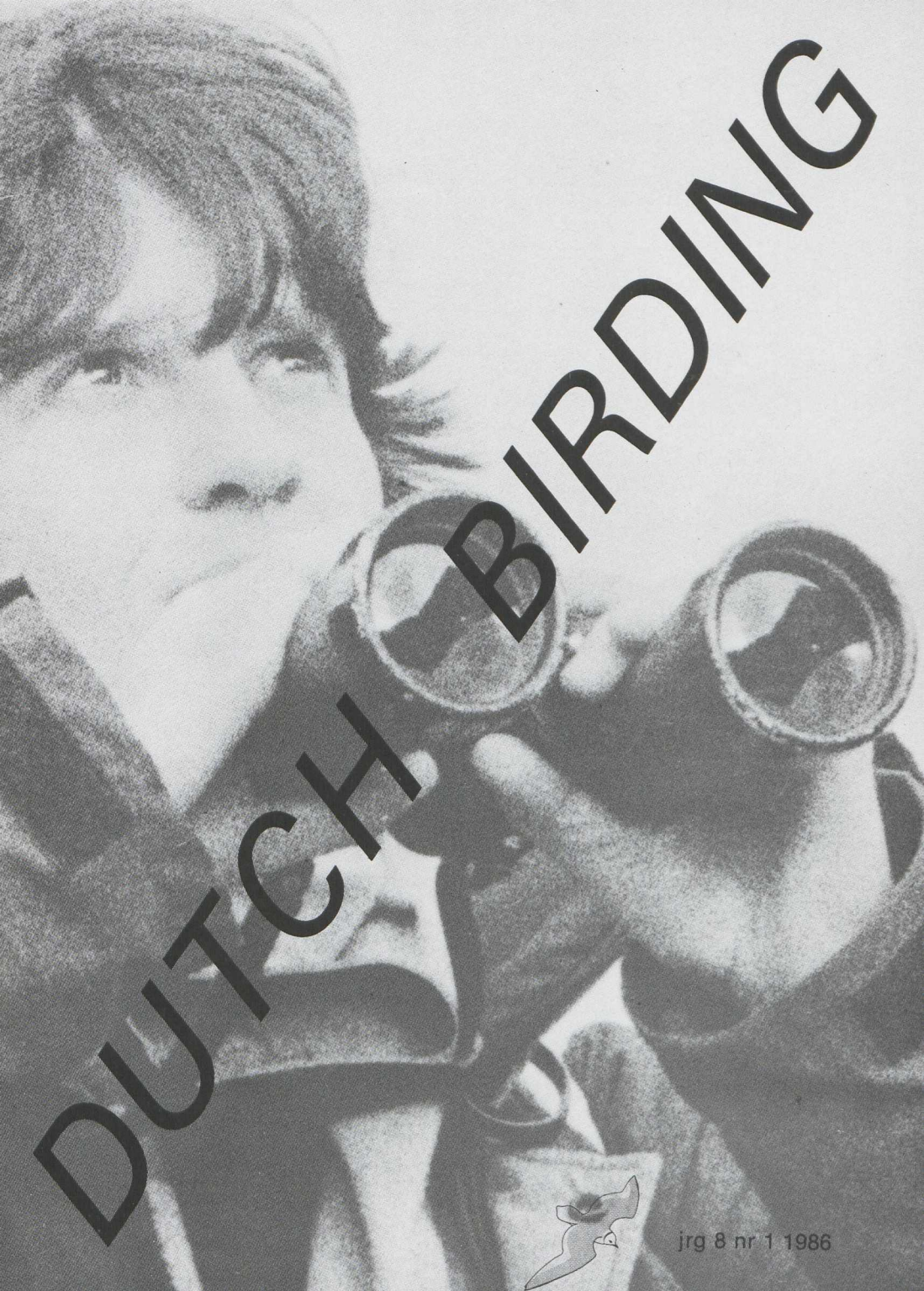

DUTCH BIRDING

jrg 8 nr 1 1986

dutch birding

redactieadres
Dutch Birding, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam (020-235049)

redactie
Arnoud van den Berg, Kees Hazevoet, Edward van IJzendoorn, Dirk Moerbeek, Hans Schekkerman & Rombout de Wijs

fotografisch redacteur
René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel (010-508879)

medewerkers
Andreas Helbig, Arie de Knijff, Jan Mulder, Piet Munsterman, Gerald Oreel, René van Rossum & Fred Vogelzang

grafisch redacteur
Karel Mauer

advertenties
Dirk Moerbeek (02158-57844)

abonnementen
f 30 (Nederland) of BF 550 (België en Luxemburg) per jaar. Overige landen £ 9 of US$ 13. Postrekening 41 48 343 ten name van Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn. Bankrekening 54 93 32 065 van de ABN Bank (Amsterdam) ten name van Stichting Dutch Birding Association. Postrekening België 000-1592486-19 ten name van Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn. UK bankrekening 59 27 0888 van de National Westminster Bank, 25 Square Market, Dover, Kent CT16 1NQ ten name van Anton van IJzendoorn.

Inlichtingen, abonnementen, adreswijzigingen, klachten en dergelijke: Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn.

Dutch Birding is het driemaandelijks tijdschrift van de Stichting Dutch Birding Association. Het publiceert artikelen en mededelingen over de morfologie, verspreiding en verplaatsing van vogels in Nederland en Vlaanderen en elders in het Palearctisch Gebied. Het publiceert ook mededelingen over het gedrag van vogels.

Copyright Stichting Dutch Birding Association 1986. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2828.

Drukkerij Rob Stolk BV, Gerard Doustraat 16, 1072 VP Amsterdam

NATUUR CULTUUR REIZEN

Ornithologische excursies:

15-daagse ornithologische reis Israël, o.a. roofvogeltrek; Negev, Eilat; Ein Gedi; Ma'agan Michael, 10-23 september 1986. Begeleid door C.J. Coldewey, veldornitholoog, geassisteerd door Menachem Adar, bekend Israëlisch ornitholoog. ± 200 soorten.
Reissom **f 3485,—** p.p. volledige verzorging

In voorbereiding: Centraal Azië en het Baikalmeer
23 mei - 13 juni 1987. Indicatieve reissom **f 5900,—** p.p. volledige verzorging.
Begeleid door C.J. Coldewey, veldornitholoog - geassisteerd door Mike Densley, bekend in deze bijzondere gebieden.

De onbekende tuinen en culinaire specialiteiten van België

Diep verscholen in de door knotwilgen en populierenrijen omgeven velden van Vlaanderen liggen moeilijk te ontdekken hoogtepunten van hedendaagse tuinarchitektuur.
Wie culinair wil genieten kan samen met Pat v.d. Wall Bake, eigenaresse van de vermaarde kookschool La Cuisine Française, naar van te voren uitgezochte restaurants gaan om daar van enkele bijzondere gerechten te genieten. Ook kooklessen worden voor u georganiseerd.

Begeleid door Pat v.d. Wall Bake-Thompson,
La Cuisine Française Amsterdam
en Arend Jan van der Horst, tuinarchitect te Amsterdam.
Reisdatum: 22-25 augustus.
Reissom: **f 985,—** p.p.

Kenya Safari

Rondreis per safariminibus, wandeltochten, nachtsafari; overnachting in lodges. Unieke gelegenheid voor observatie van het wild.

Begeleid door de heer Han Rensenbrink, hoofd educatieve dienst van Artis.
Reisdatum: 12 september - 3 oktober
Reisdatum: **f 7.985,-** p.p.

Tuinen-architectuur en landschap in CHINA

Een op Chinese kunst gebaseerde reis met invloeden van 1000 jaar geleden, nu nog duidelijk kenbaar. In Beying, de Chinese hoofdstad, natuurlijk een bezoek aan de "Verboden-Stad"; Xian (Chang-an),waar in de 6e, 7e eeuw de zijde route naar het Midden Oosten begon; Nanking; Wuxi, Yixing, maar ook de twee mooiste steden van China Hangzhou en Suzhou waarvan het oude Chinese gezegde beweert: "In de hemel is het paradijs, op aarde zijn Suzhou en Hangzhou".

Begeleid door Ing. E. Mos, hoofd tuin-architect van de afdeling beplanting van de gemeente Amsterdam.
Reisdatum: 3 - 25 oktober
Reissom: **f 8.995,-** p.p.

Een kleine Exodus
'n Halve maand door vijftig eeuwen

EGYPTE	SINAÏ	ISRAËL
Cairo-Luxor	Sta. Catharina	Jeruzalem

De graven, kloosters, woestijnen, het mozaïk, de Ikonengalerij, de godsdiensten: onmetelijke stromingen, samengevat in een uniek reisarrangement.

Begeleid door Dr. R.A. Lunsingh Scheurleer,
conservator van het Allard Pierson Museum te Amsterdam.
Reisdatum: 1-16 november
Reissom: **f 3885,—** p.p.

Studiereis Japan

Onder auspiciën van Natuur & Techniek.
Bezocht zullen worden Tokyo, wetenschapsstad Tsukuba, Hakone, Kashikojima, Kyoto, Beppu, Ruimtevaart, Robots en hoogwaardige technieken.

Begeleid door Ing. E. Mos.
Reisdatum: 15 november - 2 december.
Reissom: **f 8.900,-** p.p.

24-daagse Natuurreis Tanzania-Rwanda

Tanzania: Ngorongoro krater - neushoorn, Serengeti National Park - trek wildebeest. Rwanda: Akagera National Park - oorsprong Nijl Parc National des Volcans - voettocht naar gorilla's.

Begeleid door Drs. Titia Brantsma-van Wulfften Palthe.
Reisdatum: 23 januari - 15 februari 1987.
Reissom: ±**f 10.000,-** p.p. (volledige verzorging).

ZEILTOCHT door de Galapagos Archipel

Wie de Galapagos echt wil beleven krijgt de kans dit per zeilboot te doen; eilanden als Fernandina,James, Tower etc. kunnen vanaf vlak onder de kust bekeken worden. Een telg van de familie Angermeyer, zal een kleine groep natuurliefhebbers langs de eilanden varen.

Begeleid door Magda de Groeve, Hoofd Educatieve Dienst van de Koninklijke Maatschappij der Dierkunde van Antwerpen.
Reisdatum: februari 1987.
Reissom: ±**9.500,-** p.p.

Natuurreis India

Een gevarieerde reis langs de mooiste natuurparken: Forest Lodge in Kaziranga, Kanha National Park, vogelobservaties in Bharatpur. Tentenkamp-safari tochten in Rann of Kutch. Architectuur en cultuur o.a. in Delhi, Jaipur en Agra.

Begeleid door de heer A.J.J.J.M. van Hooff,
directeur Burgers Dierenpark, geassisteerd door Raj Singh.
Reisdatum: 14 maart - 4 april 1987.
Reissom: **f 9465,—** p.p.

STICHTING avicula

ter bevordering van **NATUUR CULTUUR REIZEN**

Wilt U nadere informatie over deze reizen, zendt dan deze coupon in een ongefrankeerde envelop naar:

Holland Travel Service
Antwoordnummer 1153,
3000 WB Rotterdam

Tel inlichtingen: R.J.E. Schaab
Telefoon (010) 252388/252331
St. Jobsweg 30, 3024 EJ Rotterdam

Verantwoordelijk voor de uitvoering en organisatie Blue Air B.V. handelende als Holland Travel Service

Gaarne wens ik informatie over:
Reis naar: _____
Onder leiding van: _____
Naam: _____
Adres: _____
Postcode: _____
Woonplaats: _____

DUTCH BIRDING

Two books from British Birds

POST FREE to members of DBA

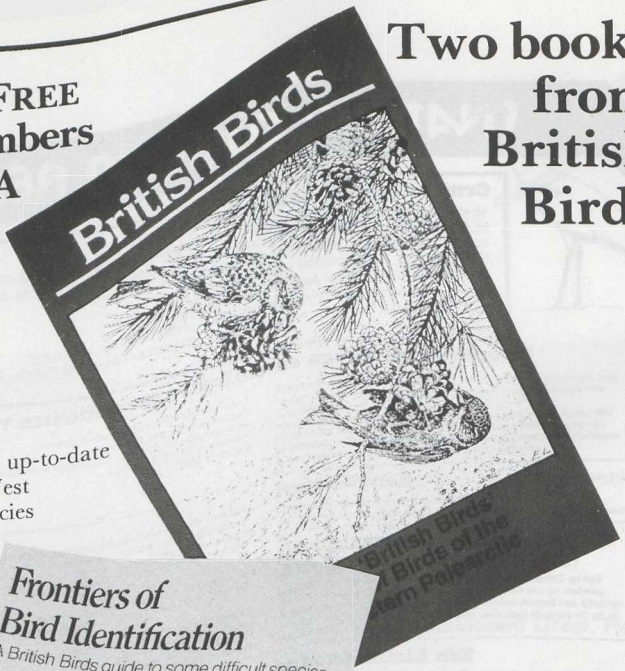

Paperback
32 pages
(ISBN 0 9508471 1 9)

£1.85

Authoritative, up-to-date list of every West Palearctic species

Paperback reprint of 1980 book
272 pages (ISBN 0 9508471 2 7)

£9.95

Classic identification accounts
by Dr W. R. P. Bourne, A. H. Davis, R. H. Dennis, Sir Hugh Elliott, P. J. Grant, R. A. Hume, R. J. Johns, S. C. Madge, C. J. Mead, Dr I. C. T. Nisbet, Dr M. A. Ogilvie, Robin Prytherch, Iain S. Robertson, R. E. Scott, D. I. M. Wallace, Dr John Warham and the late Kenneth Williamson

To: *BB Offers, Fountains, Park Lane, Blunham, Bedford MK44 3NJ, England*

Name.....

Address .....

.....

.....copies 'List of Birds of the Western Palearctic' @ £1.85 ☐

.....copies 'Frontiers of Bird Identification' @ £9.95 ☐

Cheque/PO enclosed for £ .....

Payment can also be made into UK Post Office GIRO account number 37 588 6303

NATUUR & BŒK

Hayman, Marchant, Prater, SHOREBIRDS

Binnenkort verschijnt dit langverwachte boek; een MUST voor vogelaars en twitchers: meer dan tweehonderd soorten steltlopers in alle kleden afgebeeld en beschreven. Die moeilijke plevieren en strandlopers onmiskenbaar bij elkaar. Kop en poten, vleugeltekening, stuit en buikpartij - het wordt moeilijk om je straks nog te vergissen. Haal een wit voetje bij je vrienden met vogels die een nat voetje (of een wit gatje) hebben. Bestel dus deze gids bij NATUUR en BOEK

Hayman, Marchant, Prater, SHOREBIRDS ± f 87,50

Ons telefoonnummer verandert: 070 - 64 62 77
wordt 50 56 48

NATUUR en BOEK, Bankastraat 10, 's-Gravenhage.

KingBird Tours

P.O. BOX 196
PLANETARIUM STATION
NEW YORK, NY
10024 U.S.A.
(212) 866-7923

Why not go to Asia with the people who know it best?

Write for itineraries

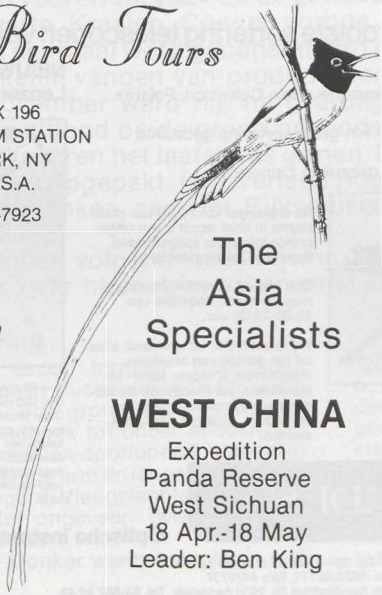

The Asia Specialists

WEST CHINA
Expedition
Panda Reserve
West Sichuan
18 Apr.-18 May
Leader: Ben King

1986
BIRDING TOURS

PHILIPPINES
Palawan/Mindanao
7 Feb.-2 Mar.
Luzon
28 Feb.-16 Mar.
Leaders: Ben King,
Dr. Robert Kennedy,
Tim Fisher

MALAYSIA
Malaya (West Malaysia)
18 Jul.-4 Aug.
Borneo (Mt. Kinabalu)
1-15 Aug.
Leaders: Ben King
Dennis Yong

Wadden Sea Island of Texel (Holland)

Migration of Arctic Shore Birds

can almost be observed from out of the windows of our friendly, well equiped holiday houses on the quiet Wadden Sea-side of Texel, near the famous bird reserves of *De Schorren, De Bol, Het Wagejot* and *Dijkmanshuizen* and close to *De Slufter* and *De Muy.*

We speak English, Dutch, German and some French.

Please ask for any further free information about a valuable stay with

Fam. Joh. Miedema,
Zevenhuizen 11,
1794 GJ Oosterend (Texel),
Holland.
Phone 02223-680.

Ganymedes, de firma met de grootste sortering telescopen van Europa

Uit voorraad leverbaar:
35 modellen telescopen (importeur van Celestron, Polarex, Mizar, Vixen),
35 modellen microscopen (en grote sortering gebruikte microscopen),
35 modellen verrekijkers, gebruikte camera's.

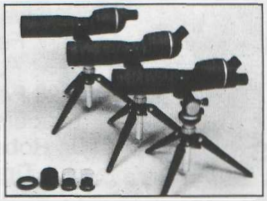

Na ontvangst van f 2,50 aan postzegels in brief wordt u een uitgebreide fotofolder toegezonden. Speciale Celestronfolder f 5,–.

Ook inkoop – inruil – financiering. Geopend dagelijks van 10.00-22.00 uur.

Wij leveren ook uit voorraad: alles op het gebied van oculairen, objectieven, spiegels, kleur- en nevelfilters, parallactische monteringen, wormwielsets, zoekers, volgkijkers, motoren, ster-atlassen e.d.

NIEUW !!
Lenzentelescoop

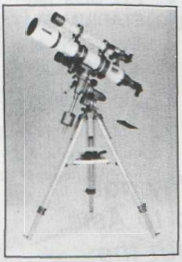

D = 90 mm, F = 1000 mm of D = 100 mm, F = 1000 mm. Deze telescoop is voorzien van een poolsterzoeker, naar keuze een achromaat of apochromaat. Tevens is een astronomische computer voor dit instrument beschikbaar.

Snelservice:
vóór 15 uur gebeld
uw instrument binnen 24 uur in huis.

GANYMEDES

Optische instrumenten

Middeldorpsstraat 3-5, Amstelveen. Tel. 020-41 20 83 of 45 50 32.
Bank: Rabobank Amstelveen. Rek.nr. 3023.39.175. Giro 4470737.
Voor België Optiek W. Van Grootven, Kapellestraat 20, 2630 Aartselaar. Tel. 03-887 96 49.

Schreeuwarend bij Katwijk aan Zee in november 1984

Peter de Knijff

Op 15 november 1984 ontdekte K Ente in de duinen tussen Katwijk aan Zee Zh en Wassenaarse Slag Zh een roofvogel die hij determineerde als Schreeuwarend *Aquila pomarina*. De vogel werd van 17 tot en met 20 november door verschillende waarnemers gezien. Hij vloog niet veel en zat vaak op de grond of in een boom, meestal omringd door Zwarte Kraaien *Corvus corone corone* en Eksters *Pica pica*. Minstens eenmaal werd geconstateerd dat hij naar een prooi dook maar daadwerkelijk vangen van prooi of eten van aas werd niet vastgesteld. Op 20 november werd hij, na overdag niet te zijn gezien, in de late namiddag zittend op de grond gevonden niet ver van de plaats waar hij de avond tevoren het laatst was gezien. De vogel bleek sterk verzwakt en kon worden opgepakt. Hij overleed nog dezelfde avond. De dode vogel werd geschonken aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden Zh.

De hieronder volgend beschrijving is gebaseerd op veldnotities. De gegevens over biometrie, rui en sleet zijn ontleend aan de dode vogel.

beschrijving

STRUCTUUR Groot formaat. Gedrongen postuur. Kop in vlucht niet ver naar voren uitstekend. Vrij grote, sterk gekromde snavel. Mondhoek tot onder midden van oog naar achteren doorlopend. Vleugel in vlucht met lange arm en lange brede hand; hand gevingerd. Vleugelachterrand recht. Staartlengte ongeveer tweederde van vleugelbreedte.

KOP & HALS Donker warmbruin; kruin met forse goudgele plek.

BOVENDELEN Donker warmbruin; schouder naar binnen toe met lichte streep gevormd door lichte veerbases; rug met kleine witte plek; bij staartbasis witte hoefijzervormige band.

ONDERDELEN Borst, flank, buik en dij donker warmbruin. Onderstaartdekveren licht crèmebruin.

VLEUGEL Handpennen boven en onder

Schreeuwarend bij Katwijk aan Zee in november 1984

1-2 Schreeuwarend *Aquila pomarina,* Katwijk aan Zee, Zuidholland, november 1984 *(Edward J van IJzendoorn).*

donker bruinzwart, binnenste iets lichter, aan onderzijde onopvallend licht venster vormend; armpennen boven en onder zeer donker bruinzwart; vleugelachterrand met witte band. Grote dekveren donkerbruin met lichte vlek aan top. Middelste, kleine en kleinste dekveren donker warmbruin; buitenste middelste dekveren met lichte vlek aan top, smalle onderbroken band vormend. Grote handdekveren donkerbruin, aan basis lichte vlek; toppen met lichte vlek, samen met toppen van grote dekveren onderbroken witte band over bovenvleugel vormend. Grote onderdekveren en grote onderhanddekveren zwartbruin. Overige onderdekveren donker warmbruin.

STAART Zeer donker zwartbruin, met smalle witte eindband.

NAAKTE DELEN Iris donkerbruin. Snavel blauwgrijs met zwarte punt; mondhoek en washuid geel. Tenen geel.

VLUCHT Rustig, met diep doorhalende vleugelslag. Regelmatig zwevend en cirkelend waarbij arm horizontaal en hand schuin omlaag houdend en toppen van vingers iets omhoog krullend.

BIOMETRIE Linkervleugel: lengte 471 mm; vleugelformule (van buiten naar binnen genummerd) p4 langste, p1 -117 mm (korter dan langste), p2 -34 mm, p3 -17 mm, p5 -1mm, p6 -21 mm, p7 -83 mm; versmalling buitenvlag p2 -200 mm, p3 -179 mm, p4 -169 mm, p5 -146 mm, p6 -115 mm, p7 -32 mm; versmalling binnenvlag p1 -119 mm, p2 -144 mm, p3 -153 mm, p4 -149 mm, p5 -140 mm. Rechtervleugel: lengte 466 mm; vleugelformule p4 langste, p1 -115 mm, p2 -37 mm, p3 -12 mm, p5 afgebroken aan top, p6 -18 mm, p7 -72 mm; versmalling buitenvlag p2 -198 mm, p3 -180 mm, p4 -166 mm, p6 -110 mm, p7 -46 mm; versmalling binnenvlag p1 -117 mm, p2 -145 mm, p3 -156 mm, p4 -145 mm. Staartlengte 242 mm. Snavellengte tot schedelbasis 42,6 mm, tot bevedering 32,7 mm, tot washuidrand 26,8 mm. Snavelbreedte 12,5 mm. Snavelhoogte 18,1 (snavelbreedte en -hoogte gemeten ter hoogte van washuidrand op midden van culmen). Tarsus links 89,9 mm, rechts 88,2 mm. Gewicht 855 g (20 november 23:00, kort na overlijden).

RUI & SLEET Geen actieve rui. Randen staartpennen en buitenste zes handpennen duidelijk gesleten. Top p5 rechtervleugel afgebroken. Poten gaaf. Nagels en snavel niet vergroeid of beschadigd.

determinatie

De zeer donkere indruk, de rijen witte vlekken op de bovenvleugeldekveren, het ontbreken van witte partijen op de ondervleugel, de hoefijzervormige witte band bij de staartbasis, de smalle witte vleugel- en staartachterrand, het gedrongen postuur en de houding van de vleugels tijdens het zweven duidden op een juveniele Schreeuwarend of Bastaardarend *A clanga*. Determinatie als Schreeuwarend was in het veld mogelijk door de volgende kenmerken.

Op de kruin van een juveniele Schreeuwarend is een goudgele plek zichtbaar. Deze ontbreekt bij een juveniele Bastaardarend. De Schreeuwarend heeft alleen lichte vlekken aan de toppen van de grote dekveren en de buitenste middelste dekveren. Bij de Bastaardarend zijn de vlekken op de dekveren vaak groter dan bij de Schreeuwarend en meestal ook op de middelste en kleine dekveren goed ontwikkeld. De Schreeuwarend vertoont op de bovenvleugel een lichte plek aan de basis van de handpennen. Deze plek wordt gevormd door de crèmewitte bases van de binnenste handpennen en loopt niet door op de buitenste handpennen. Bij de Bastaardarend is niet zozeer sprake van een plek maar is alleen de schachtbasis van (alle) handpennen wit. Bij de Schreeuwarend zijn de ondervleugeldekveren lichter gekleurd dan de slagpennen. In het uiterste geval lijken ze even donker als de slagpennen. Bij de Bastaardarend zijn de ondervleugeldekveren donkerder dan de slagpennen.

De determinatie werd bevestigd door bestudering van de dode vogel. De

3 Schreeuwarend *Aquila pomarina* en Zwarte Kraai *Corvus corone corone,* Katwijk aan Zee, Zuidholland, november 1984 *(Edward J van IJzendoorn).*

vorm van het neusgat (rond) sluit alle *Aquila*-soorten uit behalve Bastaardarend. De versmalling van de buitenvlag van p7, de vleugelformule, de snavellengte, de snavelhoogte en de vleugellengte sluiten Bastaardarend vrijwel uit (Glutz von Blotzheim *et al* 1971, Svensson 1975, Cramp & Simmons 1980, Forsman 1984). Kenmerkend voor een eerste kalenderjaar vogel is het ontbreken van actieve rui aan slagpennen en staart. De lichte vlekken op de bovenvleugeldekveren en de lichte kruinplek wijzen op de Europese ondersoort *A p pomarina* (cf Cramp & Simmons). De slagpennen zijn zwak gebandeerd. Deze bandering is het best zichtbaar op de binnenste handpennen en lijkt duidelijker dan zoals deze in de literatuur voor juveniele Schreeuwarend wordt aangegeven.

doodsoorzaak

Sectie op de dode vogel leverde de volgende gegevens op: mannetje; onvolwassen; oud aanschot, drie korrels 2,6 mm onderhuids ingekapseld; extreem mager; heftige trematodeninfectie en chronische luchtzakontsteking aan binnenzijde van borstbeen, mogelijk ten gevolge van oude wond (van schot hagel); 100-en vogelluizen op bovendelen.

voorkomen

In Europa broedt de Schreeuwarend in Bulgarije, DDR, Griekenland, Hongarije, Joegoslavië, Polen, Tsjechoslowakije, Turkije en USSR. In deze landen wordt hij aangetroffen van april tot in oktober. Het overwinteringsgebied ligt voornamelijk in het oostelijk deel van Afrika

waar hij wordt waargenomen van november tot in maart. In landen die grenzen aan het broedgebied (BRD, Denemarken, Finland, Italië, Oostenrijk en Zweden) is de Schreeuwarend een vrijwel jaarlijkse dwaalgast. Zo werden er in Zweden tussen 1900 en 1983 minstens 51 exemplaren waargenomen (sinds 1970 vrijwel jaarlijks), in Denemarken 18 tussen 1966 en 1980 en in Oostenrijk in Noord-Burgerland tot 1970 minstens 172. Het grootste deel van de Zweedse waarnemingen (uit augustus en september) heeft betrekking op jonge vogels. In Oostenrijk wordt het merendeel van de vogels (in mei en juni) opgemerkt door baltsgedrag van adulte vogels. Gezien het regelmatige voorkomen in het midden en noorden van Europa is het zeldzame voorkomen in het westen opvallend. Uit Nederland zijn na 1900 negen gevallen bekend waarvan drie vondsten. Deze gevallen worden momenteel herzien door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna. In België zijn na 1900 minstens vier vondsten bekend waarvan er één waarschijnlijk een Bastaardarend betrof (Glutz von Blotzheim *et al).* In Luxemburg is de Schreeuwarend na 1900 eenmaal waargenomen maar dit geval wordt door Glutz von Blotzheim *et al* in twijfel getrokken. In Frankrijk zijn vijf gevallen bekend. De waarneming te Katwijk aan Zee is het eerste novembergeval van de Schreeuwarend in westelijk Europa.

dankzegging
Mijn dank gaat uit naar Frank van der Meer voor het beschikbaar stellen van zijn aantekeningen en naar K Smit (Centraal Diergeneeskundig Instituut) voor zijn hulp bij de sectie op de dode Schreeuwarend.

summary
LESSER SPOTTED EAGLE AT KATWIJK AAN ZEE IN NOVEMBER 1984 From 15 tot 20 November 1984 a juvenile Lesser Spotted Eagle *Aquila pomarina* was observed south of Katwijk aan Zee, Zuidholland. On 20 November the bird was found in exhausted condition and could be picked up. It died later the same day. A description is given and its identification discussed. Plumage details proved it to be of the European subspecies *A p pomarina.* A post-mortem investigation resulted in the following conclusions: male; immature; old hail-shot (three grains of 2.6 mm); extreme low weight; severe trematode infection and chronical air-sack infection on inside of sternum probably caused by old wound (hailshot).
In European countries bordering the breeding grounds, Lesser Spotted Eagle is an annual straggler, mainly in September-October (eg in Sweden) and May-June (eg in Austria). However, in western Europe it is rare with only *c* 10 records in Belgium, Luxembourg and the Netherlands since 1900. This was the first November record for northern and western Europe.

verwijzingen

Cramp, S & Simmons, K E L 1980. *The birds of the western Palearctic* 2. Oxford, Londen & New York.
Forsman,D 1984. *Rovfågelsguiden.* Helsinki.
Glutz von Blotzheim, U N, Bauer, K M & Bezzel, E 1971. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 4. Frankfurt am Main.
Svensson, L 1975. Storre skrikorn *Aquila clanga* och mindre skrikorn *A pomarina* - problemet att artbestamma dem. *Vår Fågelvärld* 34: 1-26.

Peter de Knijff, Ahornstraat 15, 2404 VP Alphen aan den Rijn

Rare birds in the Netherlands in 1983

J J (Han) Blankert, C J G (Kees) Scharringa & CDNA

This is the fourth annual report on rare birds in the Netherlands published in *Dutch Birding.* It includes records in 1983 which have been adjudicated by the Dutch rarities committee, the Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna *CDNA.* For species not listed in *Dutch Birding* but covered by a more extensive report on rare and scarce birds in *Limosa,* see appendix 1.
The details included for each accepted record are: province; locality; date(s); number of birds if more than one, and plumage and sex if known; if trapped, photographed, sound recorded or found dead, and where specimen is stored, if known; observer(s) up to three in number, in alphabetical order. The numbers after each species' or subspecies' name refer to the totals *1* since 1 January 1980 but excluding *2* the current year. Species marked with an asterisk* are new to the Dutch list.
The following CDNA members voted on some or all of the records in this report: Arnoud B van den Berg, J J (Han) Blankert, Paul de Heer, Edward J van IJzendoorn, J Frank de Miranda, Dirk J Moerbeek, Eduard R Osieck, Jowi W de Roever, C J G (Kees) Scharringa and Joke E Winkelman.
Records should be sent to the archivist D J Moerbeek (Meidoornlaan 5, 1901 BT Castricum). Record forms which should preferentially be used when submitting records, can be obtained from J J Blankert (Staalwijkstraat 17, 2313 XP Leiden).

systematic list of accepted records

Balearic Shearwater *Puffinus puffinus mauretanicus* 2,0
1982 ZUIDHOLLAND Noordwijk-Scheveningen, 30 August (J van Dijk, B J M Haase, A M van der Niet).
A record at Camperduin, Noordholland, on 7 August 1981 (Blankert & CDNA 1983) has been revised and is no longer accepted.

Squacco Heron *Ardeola ralloides* 2,1
GELDERLAND Driel, 20-24 June, photo graphed (L J van der Ent *et al).*

Glossy Ibis *Plegadis falcinellus* 1,1
FLEVOLAND Oostvaardersplassen, 13 May to 13 August (H J Bellemans, M Bellemans, G van Hoorn *et al;* Blankert & Steinhaus 1984).

Black Brant *Branta bernicla nigricans* 8,2
FRIESLAND Holwerd, 20 March (J Jukema, U Rijpma).
ZEELAND Krabbendijke, 21 October (J van Impe).

Ring-necked Duck *Aythya collaris* 2,1
ZEELAND Canisvliet, 22-26 March, male (M Capelle, W Wisse).
1982 DRENTHE Roden, 24 April, male (K Borrius, A van der Spoel).

[*Dutch Birding* 8: 6-11, maart 1986]

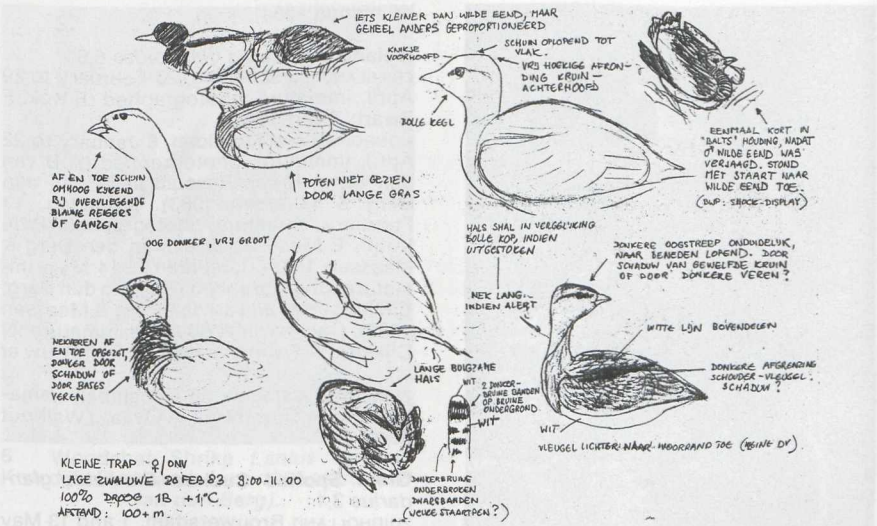

FIGURE 1 Little Bustard *Tetrax tetrax*, Lage Zwaluwe, Noordbrabant, February 1983 *(Dirk J Moerbeek).*

Harlequin Duck *Histrionicus histrionicus* 1,0
NOORDHOLLAND IJmuiden, 28 December 1982 to 28 March, adult female, photographed (Blankert *et al* 1984).

Little Bustard *Tetrax tetrax* 0,1
NOORDBRABANT Lage Zwaluwe, 19 February to 8 March, photographed (B Budding, A Vink *et al;* Blankert & Steinhaus 1983a, de Knijff & Vink 1985).

Stone-curlew *Burhinus oedicnemus* 6,1
FRIESLAND Terschelling, 23 August (C ter Horst).
1982 ZEELAND Hoofdplaat, 2 July (J Maeckelberge, F de Schoemacker, K Timmerman).

Black-winged Pratincole *Glareola nordmanni* 3,1
ZUIDHOLLAND Maasvlakte, 27 August, juvenile, photographed (A B van den Berg, N D van Swelm *et al;* Blankert & Steinhaus 1983c, van den Berg 1985).

Pectoral Sandpiper *Calidris melanotos* 2,3
FLEVOLAND Knardijk, 31 August (A P Rozemeijer, P J Rozemeijer).
NOORDHOLLAND Texel, 7 August (G Armbruster).

4 Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus*, Serooskerke, Zeeland, August 1983 *(Arnoud B van den Berg).*

ZEELAND Serooskerke, 14 August to 9 October (H Meeus, M Verdonck, R Vermeijen *et al).*

5 River Warbler *Locustella fluviatilis*, Midwolda, Groningen, June 1983 *(Arnoud B van den Berg).*

Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus* 2,4
GRONINGEN Lauwersmeer, 20-21 May (A B van den Berg, K J Eigenhuis, E J van IJzendoorn *et al).*
NOORDHOLLAND Texel, 14 May (E Boerman, F J Maas, C S Roselaar). Texel, 21 September (F J Maas).
ZEELAND Serooskerke, 14-17 August, juvenile, photographed (H Meeus, R Vermeijen *et al;* Blankert & Steinhaus 1983c).

Great Snipe *Gallinago media* 3,1
FRIESLAND Schiermonnikoog, 20-23 August (G Blok, J Leclercq, K A Mauer *et al).*

***Long-billed Dowitcher** *Limnodromus scolopaceus* 0,1
FRIESLAND Holwerd, 18 May, female in adult summer plumage, trapped and photographed (K Koopman, E Wijmenga; Blankert & Steinhaus 1983b, Koopman & Wijmenga 1984).

Iceland Gull *Larus glaucoides* 6,6
FRIESLAND Terschelling, 26 February to 29 April, immature, photographed (E Kok, F Zwart; Zwart 1984)
NOORDHOLLAND IJmuiden, 8 January to 22 April, immature, photographed (A B van den Berg, R van Rossum *et al;* van den Berg & Maassen 1983). IJmuiden, 13 February, immature, photographed (P de Knijff, E Maassen *et al;* van den Berg & Maassen 1983). IJmuiden, 1-14 May, immature, photographed (A B van den Berg, E Maassen *et al;* van den Berg & Maassen 1983). Camperduin, 30 April, immature (N Dijkstra, N F van der Ham, M Platteeuw *et al).*
ZEELAND Vlissingen, 28 December, immature (R van Ouwerkerk, A Ovaa, J Walhout *et al).*

Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius* 3,1
ZUIDHOLLAND Brouwersdam, 1 and 13 May (D Montfoort; Blankert & Steinhaus 1983a).

Roller *Coracias garrulus* 3,1
NOORDHOLLAND Camperduin, 10 September (H Bakkenes, N Dijkstra, N F van der Ham).
1982 NOORDHOLLAND Bloemendaal, 27 May (R F J van Beusekom).

Short-toed Lark *Calandrella brachydactyla* 1,2
ZUIDHOLLAND Wassenaar, 13 September, trapped (ringing group Wassenaar). Wassenaar, 9 October (A Remeeus).

Red-rumped Swallow *Hirundo daurica* 1,1
FRIESLAND Anjum, 16-18 October, juvenile, photographed (P Venema *et al;* Blankert & Steinhaus 1984a).

Red-throated Pipit *Anthus cervinus* 9,5
FLEVOLAND Oostvaardersdijk, 19-20 May, recorded on tape (A B van den Berg, C J Breek, J J Brinkman *et al;* Hazevoet 1985).
FRIESLAND Terschelling, 1 May, two (J Blijleven).
LIMBURG Eijsden, 23 May (J Jonker).
NOORDHOLLAND Camperduin, 1 October (N F van der Ham).

Thrush Nightingale *Luscinia luscinia* 5,1
FRIESLAND Terschelling, 23 September (E van der Burg, K J Eigenhuis, P de Knijff *et al).*

6 Woodchat Shrike *Lanius senator*, Knardijk, Flevoland, June 1983 *(Arnoud B van den Berg).*

Red-spotted Bluethroat *Luscinia svecica svecica* 4,0
1982 FRIESLAND Terschelling, 21 May, male (J Bunnik). Wommels, 21 May, male (J W Boersma, P Laansma, T Postma).

Siberian Stonechat *Saxicola torquata maura* 3,0
1982 NOORDHOLLAND Texel, 22 October (F J Maas, J den Ouden).

Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica* 1,0
1982 FRIESLAND Vlieland, 30 April, male (M Versluijs).

River Warbler *Locustella fluviatilis* 1,1
GRONINGEN Midwolda, 4-17 June, male, photographed and recorded on tape (H Bakker, E Witter *et al;* Blankert & Steinhaus 1983b, van den Berg 1984).

Melodious Warbler *Hippolais polyglotta* 2,1
FLEVOLAND Oostvaardersdijk, 9 August, trapped and photographed (A J van Loon, J E Winkelman).

Subalpine Warbler *Sylvia cantillans* 1,5
FRIESLAND Kornwerderzand, 30 April, female, trapped and photographed (J Jukema, U Rijpma; Rijpma & Jukema 1984). Makkumerwaard, 12 May, male, trapped and photographed (ringing group Menork; de Jong 1983).
ZUIDHOLLAND Maasvlakte, 7 May, male, photographed (E Bos, P de Heer *et al;* Blankert & Steinhaus 1983b, de Heer 1984). 's-Gravenhage, 12 May, male (A B van den Berg, F van der Meer, A Wassink *et al).* Maasvlakte, 7 June, female (P de Heer, E van Ommen, R Schenk *et al).*

Sardinian Warbler *Sylvia melanocephala* 1,1
GRONINGEN Eemshaven, 13 May, male, photographed (van Ommen 1984).

Bonelli's Warbler *Phylloscopus bonelli* 4,2
NOORDHOLLAND Bloemendaal, 15-16 May, male, recorded on tape (A B van den Berg, C J Hazevoet; Hazevoet 1983, Hazevoet & van der Schot *in prep.).* Santpoort, 17 May until end of June, male, photographed and recorded on tape (A B van den Berg, W E M van der Schot; Hazevoet & Van der Schot *in prep).*
1982 NOORDHOLLAND Texel, 7 november, trapped and photographed (M van den Berg, K J Eigenhuis, F J Maas *et al).*

Pallas's Warbler *Phylloscopus proregulus* 6,1
FRIESLAND Ameland, 29 October, trapped (H T van der Meulen).

Woodchat Shrike *Lanius senator* 5,4
FLEVOLAND Knardijk, 5 June, photographed (J Eerdmans, A Vink *et al;* Blankert & Steinhaus 1983b).
NOORDHOLLAND Den Helder, 22-25 May (H Punselie, M Kater).
ZUIDHOLLAND Maasvlakte, 31 May (P de Heer, P G Schrijvershof). Maasvlakte, 24 September, juvenile, photographed (R van Dongen, P de Rouw *et al;* Munsterman & van Oostveen 1984).

Rose-coloured Starling *Sturnus roseus* 2,1
FRIESLAND Vlieland, 6 September, juvenile, trapped and photographed (H M van Eck, K Terpstra; Blankert & Steinhaus 1984).

Scarlet Rosefinch *Carpodacus erythrinus* 2,3
FRIESLAND Vlieland, 22 May (J W Lenssink, J W de Roever *et al).*
GRONINGEN Rottumerplaat, 24 September, trapped (A Veenstra).
NOORDHOLLAND Wijk aan Zee, 10 June until 10 July, male, photographed and recorded on tape (A B van den Berg, C J G Scharringa *et al;* Blankert & Steinhaus 1983b, Hazevoet 1983).

Parrot Crossbill *Loxia pytyopsittacus* ?,? Records from the winter of 1982/83 when an invasion of several 100s of individuals occurred, are currently considered by the committee.

Rustic Bunting *Emberiza rustica* 6,1
ZEELAND Westenschouwen, 21 October, trapped and photographed (ringing group Nebularia).

Little Bunting *Emberiza pusilla* 3,1
GRONINGEN Lauwersoog, 9 November (H van den Brink, W de Ruiter)

7 Scarlet Rosefinch *Carpodacus erythrinus,* Wijk aan Zee, Noordholland, June 1983 *(René Pop).*

systematic list of records not accepted

White-billed Diver *Gavia adamsii,* 23 October, 29 August 1982. Yellow-nosed Albatross *Diomedea chlororhynchos,* 1 May 1982. Balearic Shearwater *Puffinus puffinus mauretanicus,* 7 August 1981, 9 October 1982. Great Shearwater *P gravis,* 22 September 1982. Glossy Ibis *Plegadis falcinellus,* 13 August, 1 October. Black Brant *Branta bernicla nigricans,* 7 May 1980, 11 December 1980, 29 December 1982. American Wigeon *Anas americana,* 26 April 1981. Steller's Eider *Polysticta stelleri,* 10 July 1982. Hooded Merganser *Mergus cucculatus,* 24 December 1981 (considered as escape). Griffon Vulture *Gyps fulvus,* 2 May, April 1980. Short-toed Eagle *Circaetus gallicus,* 4 October 1982. Long-legged Buzzard *Buteo rufinus,* 2 May. Imperial Eagle *Aquila heliaca,* 3-12 July 1982. Golden Eagle *A chrysaetos,* 31 December until 2 January 1984, 29 May 1982. Booted Eagle *Hieraaetus pennatus,* 5 March. Gyrfalcon *Falco rusticolus,* 8 January. Little Crake *Porzana parva,* 13 June, 24 September, 25 September. Baillon's Crake *P pusilla,* 31 March, June, 17-18 June, 1 September, 16 April 1982. Stone-curlew *Burhinus oedicnemus,* 11 September 1982. Cream-coloured Courser *Cursorius cursor,* 15 April. Pratincole *Glareola pratincola,* 25 June. Lesser Golden Plover *Pluvialis dominica,* 23 October. Baird's Sandpiper *Calidris bairdii,* 17 May. Great Snipe *Gallinago media,* 11 February, 30 April, 9 December, 30 April 1982, 14 May 1982, 2 October 1982, 9 December 1982. Terek Sandpiper *Xenus cinereus,* 28 August 1982. Slender-billed Curlew *Numenius tenuirostris,* 3 May. Wilson's Phalarope *Phalaropus tricolor,* 28 August. Ring-billed Gull *Larus delawarensis,* 8 October. Iceland Gull *L glaucoides,* 9 January, 30 January, 2 February, 26 March, 16 May, 9 April 1981, 5-11 May 1982, 19 November 1982. Roseate Tern *Sterna dougallii,* 11 May. Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius,* 15 June. Snowy Owl *Nyctea scandiaca,* 10 February. Tengmalm's Owl *Aegolius funereus,* 4 April. Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius,* 7 September. Three-toed Woodpecker *Picoides tridactylus,* 27 March. Red-throated Pipit *Anthus cervinus,* 17 September, 23 September, 28 September 1982. Black-headed Wagtail *Motacilla flava feldegg,* 13 May, 1 May 1982. Thrush Nightingale *Luscinia luscinia,* 30 May until 3 June. Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica,* 2 May. Melodious Warbler *Hippolais polyglotta,* 27 August. Arctic Warbler *Phylloscopus borealis,* 30 May, 5 April 1982. Greenish Warbler *P trochiloides,* 2 May, 8 May, 5-11 May 1982. Pallas's Warbler *P proregulus,* 27 March 1982, 24 October 1982. Radde's Warbler *P schwarzi,* 16 April. Bonelli's Warbler *P bonelli,* 18 May, 1 June. Collared Flycatcher *Ficedula albicollis,* 7 March

1981. Lesser Grey Shrike *Lanius minor*, 16 May 1981. Woodchat Shrike *L senator*, 15 July, 9 May 1982. Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, 31 July, 29-30 August, November 1980. Two-barred Crossbill *Loxia leucoptera*, 11 November. Cirl Bunting *Emberiza cirlus*, 18 August. Yellow-browed Bunting *E aureola*, 28 June.

references

van den Berg, A B 1984. Voorkomen van Krekelzanger in Nederland. *Dutch Birding* 6: 105-107.

_____ 1985. Juvenile plumage of Black-winged Pratincole. *Dutch Birding* 7: 143-144.

_____ & Maassen, E J 1983. Kleine en Grote Burgemeesters te IJmuiden in winter van 1982/83. *Dutch Birding* 5: 92-98.

Blankert, J J & CDNA 1983. Rare birds in Netherlands in 1981. *Dutch Birding* 5: 5-10.

_____ Scharringa, C J G & CDNA 1984. Rare birds in the Netherlands in 1982. *Dutch Birding* 6: 45-53.

_____ & Steinhaus, G H 1983abc-84. Recente meldingen. *Dutch Birding* 5: 31-36, 80-84, 113-120; 6: 30-36.

Hazevoet, C J 1983 & 1985. *Nederlandse vogels* 5 & 6. Cassettes. Zeist.

de Heer, P 1984. Influx van Baardgrasmus in Nederland in voorjaar van 1983. *Dutch Birding* 6: 136-137.

de Jong, J 1983. Vogelnieuws. *Vanellus* 36: 105-110.

de Knijff, P & Vink, A 1985. Kleine Trap bij Lage Zwaluwe in februari en maart 1983. *Dutch Birding* 7: 96-98.

Koopman, K & Wijmenga, E 1984. Ringvangst van Grote Grijze Snip te Holwerd in mei 1983. *Dutch Birding* 6: 9-13.

Munsterman, P & van Oostveen, J J M 1984. Juveniele Roodkopklauwier op Maasvlakte in september 1983. *Dutch Birding* 6: 69.

van Ommen, E 1984. Kleine Zwartkop te Eemshaven in mei 1983. *Dutch Birding* 6: 17-18.

Rijpma, U & Jukema, J 1984. Eerste vangst van een Baardgrasmus *Sylvia cantillans*. *Limosa* 57: 27-28.

Zwart, F 1984. Over een Kleine Burgemeester *Larus glaucoides* op Terschelling. *Limosa* 57: 115-116.

J J (Han) Blankert, Staalwijkstraat 17, 2313 XP Leiden
C J G (Kees) Scharringa, Trompenburg 15, 1852 CB Heiloo

APPENDIX 1 Systematic list of species not included in *Dutch Birding* report on rare birds but covered by *Limosa* report on rare and scarce birds. Species considered by CDNA are marked with 1, those only recorded with 2.

Great Northern Diver *Gavia immer* 1, Storm Petrel *Hydrobates pelagicus* 1, Cattle Egret *Bubulcus ibis* 1, Little Egret *Egretta garzetta* 2, Great White Egret *E alba* 1, Black Stork *Ciconia nigra* 2, Lesser White-fronted Goose *Anser erythropus* 1, Snow Goose *A caerulescans* 2, Red-breasted Goose *Branta ruficollis* 2, Ferruginous Duck *Aythya nyroca* 2, White-tailed Eagle *Haliaeetus albicilla* 2, Red-footed Falcon *Falco vespertinus* 2, Great Bustard *Otis tarda* 1, Black-winged Stilt *Himantopus himantopus* 2, Marsh Sandpiper *Tringa stagnatilis* 1, Grey Phalarope *Phalaropus fulicarius* 2, Long-tailed Skua *Stercorarius longicaudus* 1, Mediterranean Gull *Larus melanocephalus* 2, Sabine's Gull *L sabini* 2, Glaucous Gull *L hyperboreus* 2, Gull-billed Tern *Gelochelidon nilotica* 1, Caspian Tern *Sterna caspia* 2, Whiskered Tern *Chlidonias hybridus* 1, White-winged Black Tern *C leucopterus* 1, Little Auk *Alle alle* 2, Bee-eater *Merops apiaster* 1, Hoopoe *Upupa epops* 2, Richard's Pipit *Anthus novaeseelandiae* 1, Dipper *Cinclus cinclus* 2, Cetti's Warbler *Cettia cetti* 2, Fan-tailed Warbler *Cisticola juncidis* 1, Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola* 1, Barred Warbler *Sylvia nisoria* 1, Yellow-browed Warbler *Phylloscopus inornatus* 1, Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva* 2, Treecreeper *Certhia familiaris* 1, Penduline Tit *Remiz pendulinus* 1, Nutcracker *Nucifraga caryocatactes* 2.

mystery photographs

8-9 Isabelline Wheatear *Oenanthe isabellina,* Israel, April 1984 *(Edward J van IJzendoorn).*

18 The bird in mystery photograph 18 is obviously a wheatear *Oenanthe* of some kind. The very pale plumage indicates that it is probably either an Isabelline *O isabellina* or a female Desert Wheatear *O deserti.* The bird looks quite heavy with a large rounded head rather suggesting Isabelline but the bill does not seem to be as long and heavy as it normally is in Isabelline. The bill of Desert often looks quite long but is typically very thin. The supercilium of the mystery bird is very ill-defined which could fit either species. On average, Isabelline shows a more pronounced supercilium than Desert. The supercilium of Isabelline is usually bicoloured: whitish in front and buffish at rear. In Desert it usually is buffish throughout its length. In our bird the throat looks pale and the ear-coverts are not darker than the crown. Many — but far from all — Desert Wheatears show noticeably darker (rusty-brown) ear-coverts than crown which never is the case in Isabelline. Desert often shows dusky grey markings on the sides of the throat, sometimes a more or less entirely grey throat. The throat of Isabelline never shows any dusky grey. The lores in our bird show a fairly noticeable dark streak. This clearly indicates Isabelline. Female Desert probably never shows a dark loral stripe; the lores are normally uniformly pale (as in many Isabellines). The wings of the mystery bird look rather uniformly pale with darker primaries and centres of tertials and a contrastingly darker largest alula-feather. Knowing that the photograph was taken in April, this strongly points towards Isabelline Wheatear. In Desert Wheatear in spring the wings are normally darker than the upperparts, usually with paler lesser, inner median and inner

[*Dutch Birding* 8: 12-16, maart 1986]

greater coverts, forming a pale line running along the edge of the scapulars. In autumn, however, when all of the coverts and remiges are fresh with broad pale fringes, Desert Wheatear frequently shows a wing pattern very similar to that of Isabelline: pale wings with contrasting dark alula. However, centres of coverts are noticeably darker in Desert Wheatear which is usually obvious on the median and on some greater coverts (those on which the dark centres are not entirely covered by the pale edges of the next inner greater covert in succession). Also in autumn the lesser coverts are sometimes obviously paler than the upperparts which is not the case in Isabelline. In plate 9 , some white is visible on the outermost rectrix, almost level with the tips of the undertail-coverts. This rules out Desert Wheatear. In flight, the tail of Desert looks all-black — in the hand it can be seen that the bases of the rectrices are white — whereas the tail of Isabelline is white with a broad blackish terminal band and a blackish central 'stem'. The whitish (to buff in Desert) patch at the base of the tail is more extensive (nearly twice as long) in Desert than in Isabelline. In Isabelline it is confined to the uppertail-coverts and longest rump-feathers whereas in Desert the entire rump is pale.

Having eliminated Desert Wheatear, we still have not considered a rather pale Wheatear *O oenanthe.* In spring, female Wheatear often

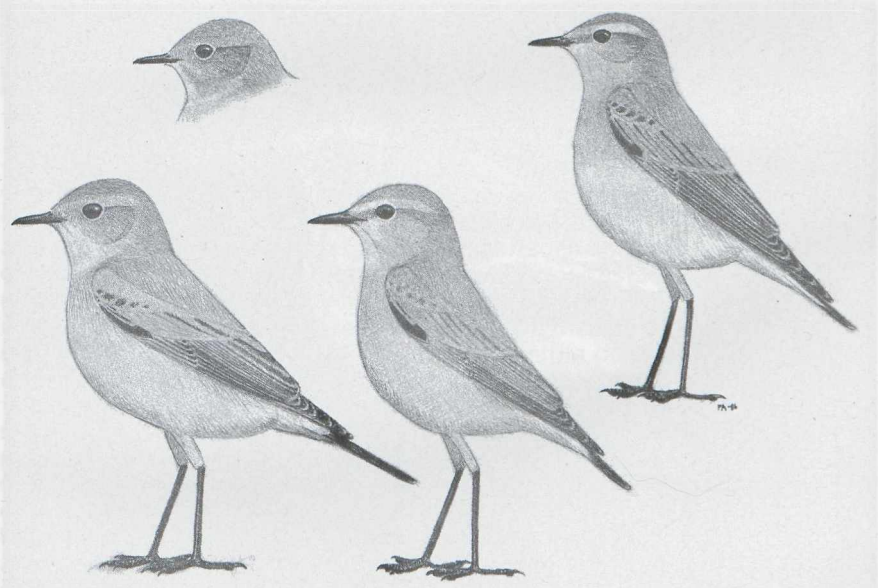

FIGURE 1 Left to right: female Desert Wheatear *Oenanthe deserti;* head of female Desert Wheatear showing variation in prominence of supercilium, colour of ear-coverts and throat-pattern; Isabelline Wheatear *O isabellina;* Wheatear *O oenanthe;* all in fresh autumn plumage *(Per Alström).*

shows a clear grey tinge to the upperparts, never seen in Isabelline Wheatear. In autumn and winter, Wheatear is darker brown on the upperparts than Isabelline. However, this is not always obvious. The supercilium of Wheatear is normally buffy in front of the eye whitish above and behind the eye, sometimes smudged greyish or buffish at the very end. In Isabelline it normally is whitish in front of and above the eye and buff behind but frequently looks whitish to pale buffish throughout its length in the field. It is usually more tapering behind the eye in Isabelline and sometimes very ill-defined. It would be very atypical for a Wheatear to show such a poorly marked supercilium as in the mystery bird. So, the supercilium of our bird rather suggests Isabelline even though we can not tell the colour. The ear-coverts (at least the upper part) are often darker than the crown in Wheatear, never so in Isabelline. The pale ear-coverts in our bird are more indicative of Isabelline but some Wheatears show the same pattern. The wings of Wheatear in spring are normally rather dark brown, darker than the upperparts. In Isabelline the centres of the coverts are paler brown and they have rather broad pale fringes, making the wings look very pale with a contrasting dark largest alula-feather. There is very little or no contrast between the

10 Desert Wheatear *Oenanthe deserti*, Sweden, November 1980 *(Bill Douhan)*.

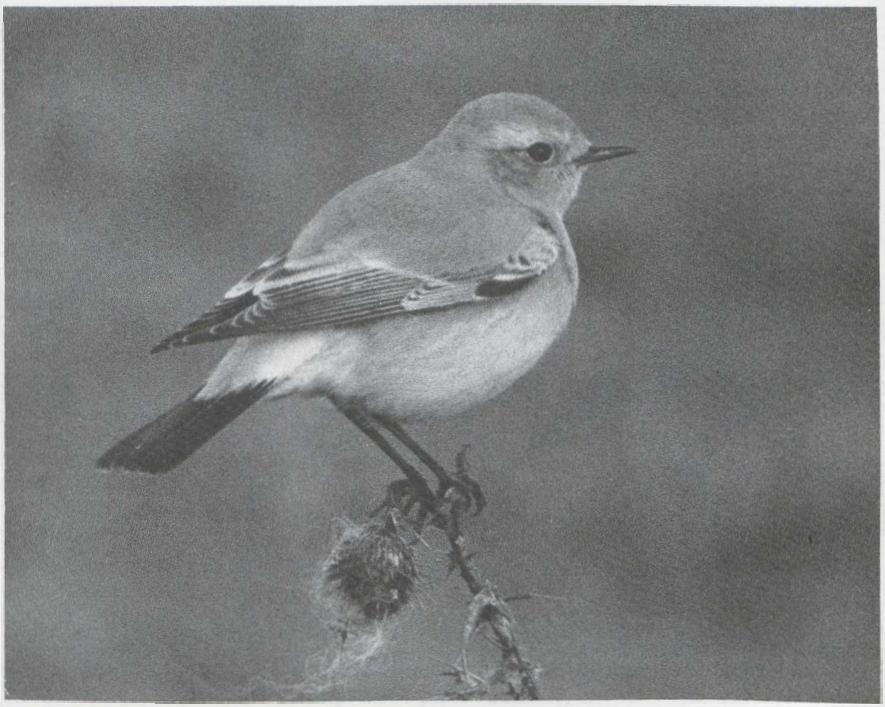

11 Wheatear *Oenanthe oenanthe,* Maasvlakte, Zuidholland, August 1984 *(Arie de Knijff).*

wings and the upperparts of Isabelline. Since the mystery photograph was taken in April, the wing pattern should rule out Wheatear. In fresh winter plumage when Wheatear shows fairly wide pale fringes to coverts and remiges, the difference is much less than in spring. In Wheatear the centres of coverts and remiges are, however, considerably darker with more clear-cut and slightly narrower fringes. This is usually obvious on median and at least some greater coverts (on those on which parts of the dark centres are exposed). Thus, the dark alula does usually not stand out as in Isabelline. In Wheatear in fresh plumage, the breast is normally fairly rich rufous-buff, contrasting with paler belly; the throat is usually slightly paler than the breast. In Isabelline the underparts are generally paler and more uniformly buffish, frequently with a paler throat and short submoustachial stripes. Differences in underparts are, however, often very slight. The dark terminal bar of the tail is noticeably wider in Isabelline. The underwing is much paler in Isabelline due to the whitish axillaries, underwing-coverts and edges to the remiges. Wheatear has dark axillaries and underwing-coverts with rather broad pale fringes. So, the mystery bird is an Isabelline Wheatear, photographed by Edward van IJzendoorn in Israel in April 1984.

Per Alström, Marholmsvägen 105, 436 00 Askim, Sweden

Mystery photograph 19. Solution in next issue.

varia

Lijstjes en getallen In Nederland zijn nu ('na de revisie') *c* 398 verschillende vogelsoorten waargenomen (hierbij zijn de 'D-soorten' niet meegeteld). In de jaren 70 waren er maar weinig vogelaars die de toen magische grens van 300 soorten op hun Nederlandse lijst hadden gepasseerd. Vandaag de dag zijn dat er al velen en 10 hebben er reeds meer dan 330. Koploper is Gerard Steinhaus met 339 soorten. Er zijn diverse spelregels. Zo dienen de waargenomen vogels levend, wild en vrij te zijn en mogen zeldzaamheden ('beoordelingssoorten') pas geteld worden als ze aanvaard zijn door de CDNA. Afgaande op de getallen voor Groot-Brittannië en diverse staten in Noord-Amerika, moet het mogelijk zijn 90 à 95% van het nationale aantal te scoren. Kennelijk doen wij niet erg ons best want de 360 (= *c* 90%) is voorlopig nog niet in zicht.
Wil je er niet je hele leven tegenaan gaan, dan kun je je ook tot een jaar beperken. In 1982 had Eric Bos 281 soorten op zijn Nederlandse jaarlijst, een record dat in 1985 door Klaas Eigenhuis werd geëvenaard. Vind je een jaar ook nog te lang, het kan ook in 24 uur. Op hun big-day van 21 mei 1982 zagen Eric Bos, Jan van der Laan en Ruud Schenk 159 soorten. 'Rivalen' reikten tot dusver niet verder dan 155. Het hoogste provincie-aantal werd tot nu toe vastgesteld in Groningen waar op 17 mei 1985 Henk van den Brink, Enno Ebels, Gernant Magnin en Erik van Ommen erin slaagden 149 soorten te zien. Overigens, helemaal zonder lijstjes vogelen kan natuurlijk ook.

[*Dutch Birding* 8: 16-22, maart 1986]

Hemprichs Meeuw en Witoogmeeuw Hemprichs Meeuw *Larus hemprichii* en Witoogmeeuw *L leucophthalmus* behoren tot de minst bestudeerde en gefotografeerde meeuwesoorten. Ze komen voor in de Rode Zee en de Golf van Aden. Het verspreidingsgebied van Hemprichs Meeuw strekt zich verder uit rond het Arabisch schiereiland tot aan Iran en Pakistan en rond het Somalisch schiereiland tot aan Tanzania. In het noordelijk deel van de Rode Zee is de Witoogmeeuw algemener dan Hemprichs. Het is een gewone verschijning rond schepen bij Suez, Egypte. Beide soorten worden slechts zeer zelden in het Middellandse Zeegebied waargenomen en alleen de Witoogmeeuw is in Europa (Griekenland) vastgesteld.
Beide soorten lijken op elkaar. Onvolwassen en adulte Witoogmeeuwen zijn te herkennen aan de langere en dunnere snavel. Het adult zomerkleed toont minder bruine tinten. Bovendien verschillen adulte vogels in snavelkleur: geel met donkere subterminale band en oranjerode punt bij Hemprichs Meeuw en rood met zwarte punt bij Witoogmeeuw. De laatste heeft bovendien helderder gele poten.
De foto's werden gemaakt tijdens de Snellius-II Expeditie aan boord van het Nederlandse onderzoeksvaartuig Tyro. REDACTIE

12 Hemprichs Meeuw *Larus hemprichii* in adult zomerkleed, Socotra, juli 1985 *(Arnoud B van den Berg).*

13 Witoogmeeuw *Larus leucophthalmus* in adult zomerkleed, Egypte, juni 1984 *(Arnoud B van den Berg).*

Kleur! Al geruime tijd leeft bij de redactie van *Dutch Birding* de wens om van tijd tot tijd foto's in kleur te kunnen plaatsen. Dankzij de genereuze medewerking van vele fotografen kunnen wij regelmatig over materiaal beschikken dat zich daartoe bij uitstek leent. Helaas gaan de financiële consequenties van een dergelijke onderneming onze draagkracht te boven. Het verheugt ons dan ook zeer dat DRUKKERIJ ALBÉDON/KLOP BV te Katwijk aan Zee Zh het ons thans mogelijk heeft gemaakt een aantal foto's in kleur af te drukken. Wij zijn DRUKKERIJ ALBÉDON/KLOP BV bijzonder erkentelijk voor deze geste, welke zeker verder zal bijdragen tot de reputatie die *Dutch Birding* op fotogebied heeft gevestigd. Het vakmanschap van DRUKKERIJ ALBÉDON/KLOP BV staat borg voor het beste resultaat dat wij ons wensen kunnen.
Uit het vele materiaal dat ons ter beschikking stond hebben wij een keus gemaakt die zowel bepaald is door kwalitatieve als ornithologische aspecten. In alle gevallen betreft het foto's van soorten die voorheen in Nederland niet of nauwelijks waren gefotografeerd en waarvan wij ons gelukkig prijzen ze nu in kleur te kunnen presenteren. Bij degenen die deze vogels mochten aanschouwen roepen de foto's ongetwijfeld herinneringen op aan mooie momenten. Door de gewaardeerde medewerking van DRUKKERIJ ALBÉDON/KLOP BV kan iedereen deze vogels nu in volle pracht bewonderen. REDACTIE.

14 Slangenarend *Circaetus gallicus*, Maasvlakte, Zuidholland, augustus 1981 *(René Pop)*
15 Steppekievit *Chettusia gregaria*, Schiermonnikoog, Friesland, augustus 1982 *(René Pop)*.

16 Terekruiter *Xenus cinereus,* Huizen, Noordholland, juni 1985 *(Karel A Mauer).*
17 Dougalls Stern *Sterna dougallii,* Vlissingen, Zeeland, september 1984 *(René Pop).*

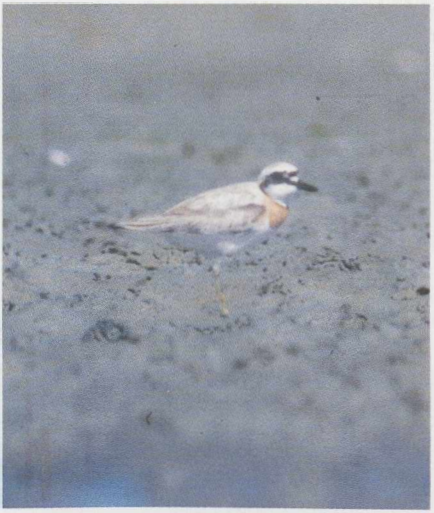

18 Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii,* Terschelling, Friesland, augustus 1984 *(René van Rossum).* **19** Blauwstaart *Tarsiger cyanurus,* Texel, Noordholland, september 1985 *(Peter de Knijff).* **20** Citroenkwikstaart *Motacilla citreola,* Castricum, Noordholland, september 1984 *(Huub Huneker).*

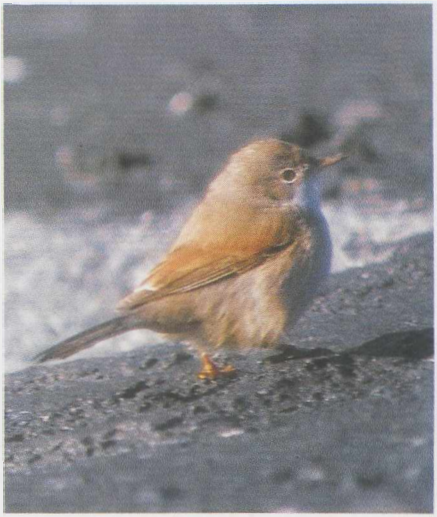

21 Brilgrasmus *Sylvia conspicillata*, IJmuiden, Noordholland, november 1984 *(René van Rossum)*. **22** Raddes Boszanger *Phylloscopus schwarzi*, Maasvlakte, Zuidholland, oktober 1981 *(Arie de Knijff)*. **23** Pallas' Boszanger *P proregulus*, Camperduin, Noordholland, oktober 1982 *(René van Rossum)*.

mededelingen

Afwijkend gekleurde Torenvalk In april 1983 zagen wij in het Recreatiegebied Spaarnwoude te Velzen Nh regelmatig een zeer lichtgekleurd vrouwtje Torenvalk *Falco tinnunculus*. Het verenkleed was grotendeels lichtbeige met bijna witte kop en onderdelen. De beige mantel, schouders en tertials waren wit gebandeerd. De slagpennen waren grijswit. De naakte delen waren normaal gekleurd. Blijkbaar miste de vogel donker(e) pigment(en). Een dergelijke Torenvalk werd eerder beschreven door Kleinstäuber (1933).

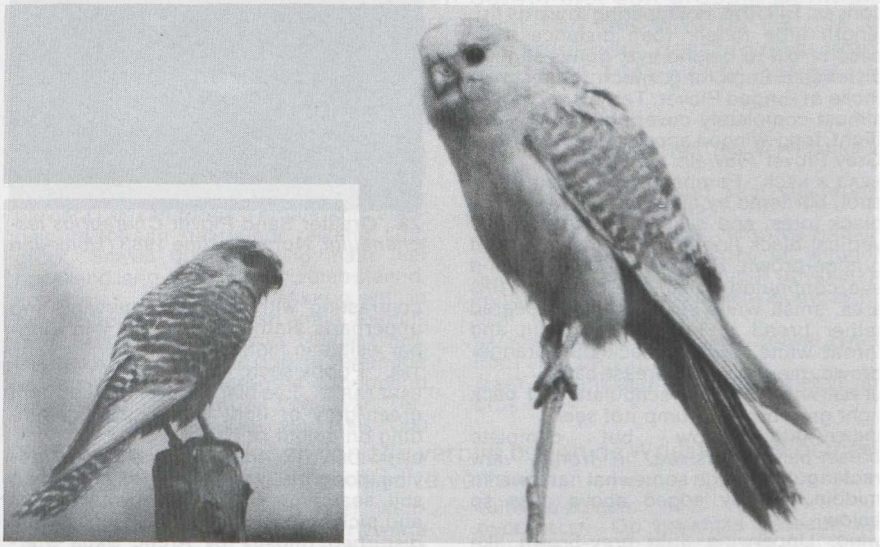

24-25 Torenvalk *Falco tinnunculus*, Velzen, Noordholland, april 1983 *(Arnoud B van den Berg, Erik J Maassen)*.

summary

ABNORMALLY COLOURED KESTREL During April 1983, at Velzen, Noordholland, an extremely pale female Kestrel *Falco tinnunculus* was observed. Plumage was largely pale beige and white. Bare parts were normally coloured. It is suggested that the bird lacked dark pigments.

verwijzing

Kleinstäuber, K 1933. Albinoider Turmfalke, *Falco tinnunculus* L. *Mitt Ver sächs Orn* 4: 87-88.

Erik J Maassen, Kanaalstraat 234, 1975 BK IJmuiden
Hans van der Meulen, Kloosterstraat 76, 2021 VP Haarlem

Greater Sand Plover in Norway in June 1985 On 25 June 1985 I was checking waders being present at the river Tana estuary on the Varanger peninsula, Finnmark, Norway, *c* 700 km north of the arctic circle. At 19:30, I discovered a plover with a conspicuous coloration and striking jizz. It was foraging together with Ringed Plovers *Charadrius hiaticula,* Little Stints *Calidris minuta,* Temminck's Stints *C temminckii* and Ruffs *Philomachus pugnax.* I identified the bird as either Lesser Sand Plover *C mongolus* or Greater Sand Plover *C leschenaultii.* I watched the bird from a car for two hours and managed to take some photographs. The plover approached the car to a distance of *c* 15 m. Weather conditions were excellent.

SIZE & SHAPE About one and a half times larger than Ringed Plover. Head rather heavy and round. Mantle and back rather convex. Bill firm, not tapering towards tip, length little longer than distance from base of bill to behind eye; gonys slightly distended. Legs long, much longer than those of Ringed Plover. Tertials very long, almost completely covering primaries. In flight, long-winged appearance rather like Grey Plover *Pluvialis squatarola.*

HEAD & NECK Forehead with small white spot, bordered by black line above and by black lores, and divided in two parts by vertical black line. Crown and nape light orange-brown. Broad black area around eye, continuing on ear-coverts. Above this area, small white stripe which appeared rather broad in bright light. Chin and throat white. Side of neck dull orange-brown, merging with breast-band.

UPPERPARTS Mantle, scapulars and back light grey-brown. Rump not seen.

UNDERPARTS Narrow but complete breast-band brick-red, in frontal view rectangular though somewhat narrower in middle, sharply edged above, less so below.

WING Upperwing light grey-brown like upperparts. Colour of primaires and secondaries not seen well. Tertials same colour as upperwing but with whitish fringes. Carpal joint dark grey-brown, contrasting with rest of upperwing and upperparts. Rather distinct but thin wing-bar visible in flight.

26 Greater Sand Plover *Charadrius leschenaultii,* Norway, June 1985 *(Henk-Jan Udding).*

TAIL Poorly seen.

BARE PARTS Eye black. Bill black. Leg light green-grey or light yellow-grey, depending on colour of background.

BEHAVIOUR Foraging around pools, moving thoughtfully and plover-like: standing still, searching surface, then walking fast and picking while bending its legs. When disturbed (mostly by Arctic Skua *Stercorarius parasiticus),* flying to middle of sandbank together with flock of six Ringed Plovers but always returning to same favourite pool.

The long legs, pale leg colour, rather heavy head, size and shape of bill and overall size identified the bird as Greater Sand Plover and made it possible to exclude Lesser Sand Plover. Considering the complete head markings and warm colour, the bird was an adult male in summer plumage.

This was the second record of Greater Sand Plover for Norway and the northernmost record in Europe so far. The first Norwegian record was in June 1984 in Rogaland *(Br Birds* 78: 341, 1985).

Henk-Jan Udding, Prinses Margrietstraat 33, 1901 DD Castricum

Woestijnplevier te Den Oever in augustus 1985 Op 7 augustus 1985 bekeken Gerrit Hazenhoek, Arne van Kalsbeek, Peter Meijer en Otto de Vries tijdens hoogwater een groep steltlopers op een meestal droogblijvend gedeelte van het Breehornwad te Den Oever Nh. Omstreeks 13:00 ontdekte AvK tussen Bontbekplevieren *Charadrius hiaticula* een grotere plevier. De vogel liet zich op 50 m afstand bekijken en kon worden gedetermineerd als Woestijnplevier *C leschenaultii* op grond van ervaring met het exemplaar op Terschelling Fr in augustus 1984. Raadpleging van het artikel over dat geval (Ellenbroek & Schekkerman 1985) bevestigde de determinatie.
De Woestijnplevier werd tot en met 30 augustus door veel vogelaars waargenomen en kon tevens worden gefotografeerd. Tijdens laagwater verplaatste de vogel zich over het wad om voedsel te zoeken. Op verschillende avonden werd gezien dat hij met een groepje Bontbekplevieren naar een hoger gelegen deel van het wad bij de dijk te Oosterland Nh vloog. De hieronder volgende beschrijving werd samengesteld uit aantekeningen van GH, AvK, PM en OdV, aangevuld met gegevens van Ruud Brouwer.

GROOTTE & BOUW Duidelijk groter dan Bontbekplevier en ongeveer anderhalf maal groter dan ook aanwezige Strandplevier *C alexandrinus*. Tertials lang. Vleugelpunt tot aan staarteinde reikend. Oog groot. Snavel dik en stevig maar niet opvallend lang. Vrij hoog op poten staand.
KOP & HALS Voorhoofd vlekkerig wit, in tweeën gedeeld door zwart lijntje. Achterhoofd iets lichter dan kruin. Teugel zwart. Brede zwarte plek rond oog, in verlengde van snavel naar achterhoofd doorlopend (minder duidelijk dan bij vogel van Terschelling). Kin en keel wit. Hals vaal steenrood, naar voren toe vervagend in borstband.
BOVENDELEN Borstband vaal steenrood. Overige onderdelen wit.
VLEUGEL Tertials zandkleurig met donkerbruine zomen. Vleugelboeg en vleugelachterrand donker. In vlucht opvallende witte vleugelstreep op bovenvleugel zichtbaar. Ondervleugel wit.
NAAKTE DELEN Oog donker. Snavel zwart. Poot licht bruingrijs.
SLEET Verenkleed maakte gesleten indruk.

Tijdens de laatste dagen van zijn verblijf begon de Woestijnplevier meer kenmerken van het winterkleed te vertonen.

KOP Smalle zwarte bandje over voorhoofd niet meer doorlopend naar zwarte plek rond oog, maar (aan weerszijden) onderbroken. Brede zwarte streep vanaf oog naar achteren iets vlekkerig wordend.
BOVENDELEN Schouderveren sterk gesleten met puntige toppen, zandkleurig met vuilwitte zomen.
ONDERDELEN Op bovenste gedeelte van middenborst slechts spoor van vaal steenrood aanwezig. Op zijborst geen rood meer zichtbaar.
VLEUGEL Tertails nieuw, met witachtige zomen zonder sleet.

Op grond van het grote formaat en de lichte poten kon Mongoolse Plevier *C mongolus* worden uitgesloten. Het aanvankelijke zomerkleed kwam grotendeels overeen met dat van de vogel van Terschelling. De snavel was minder fors.
Dit was het derde geval van de Woestijnplevier voor Nederland. Het eerste geval betrof een vondst op 20 juli 1977 te Ouddorp Zh (de Heer 1979). Het tweede geval was de vogel op Terschelling van 18-27 augustus 1984. Sinds 1900 zijn minstens 38 gevallen van de Woestijnplevier in Europa vastgesteld: België 2, DDR 1, Finland 2, Frankrijk 3,

27 Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii* en Strandplevier *C alexandrinus*, Den Oever, Noordholland, augustus 1985 *(Peter Braam)*.

Griekenland 5, Groot-Brittannië 6, Malta 6, Nederland 3, Noorwegen 2, Polen 4 en Zweden 4.

summary

GREATER SAND PLOVER AT DEN OEVER IN AUGUST 1985 On 7 August 1985 a Greater Sand Plover *Charadrius leschenaultii* was discovered at a high-tide roost at Den Oever, Noordholland. It associated with Ringed Plovers *C hiaticula* and was last seen on 30 August. This was the third record of Greater Sand Plover for the Netherlands. The first was found dead at Ouddorp, Zuidholland, on 20 July 1977; the second stayed on Terschelling, Friesland, from 18 to 27 August 1984.

verwijzingen

Ellenbroek, F & Schekkerman, H 1985. Woestijnplevier op Terschelling in augustus 1984. *Dutch Birding* 7: 59-65.

de Heer, P 1979. Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii* in Nederland. *Dutch Birding* 1: 56-57.

Arne van Kalsbeek, Kerkweg 14, 1779 GG Oosterland
Peter C Meijer, Koningin Julianalaan 18, 1774 AZ Slootdorp

Caspian Plover in Cyprus in April 1984 From 25 to 30 April 1984, a male Caspian Plover *Charadrius asiaticus* in summer plumage was observed daily in a newly ploughed field along the sea at Paphos, Cyprus. It was seen by Charles J L Bennett (Cyprus), Margaret Bunce (UK), Gerald J Oreel (Netherlands), Gordon W Rayner (Cyprus) and William A Vickers and his wife (UK). All agreed with the identification.
During its stay, the Caspian Plover was associated with six to nine

Collared Pratincoles *Glareola pratincola*. On the first day of its absence (1 May), these had gone as well. When approached too closely, it prefered to run away rather than fly. This running was interrupted by short stops at regular intervals in a typical plover manner. Neither the plover nor the pratincoles spent the night in the field. Each evening, at about sunset, the loose party flew off and vanished from sight, always in the same inland direction. The following description is derived from field notes and sketches by GJO.

SIZE Smaller than Collared Pratincole, both length and heigth 10 to 20% less; possibly larger than Ringed Plover *C hiaticula*, certainly smaller then Dotterel *C morinellus* (neither present for comparison).

STRUCTURE Typical plover; wings long and pointed, projecting beyond tail at rest, giving rear end of body attenuated outline. Eye large; bill short (length only little more than that of lore and eye), slender, tapering and pointed; legs long and slender, with long unfeathered tibia (it was not noticed whether feet projected beyond tail in flight).

POSTURE & MOVEMENTS Posture upright, both at rest and when walking or running. Flight (including landing), gait and feeding actions as typical plover.

HEAD & NECK Forehead white. Crown greyish-brown, towards forehead distinctly darker. Nape grey-brown, slightly paler than crown, giving head capped appearance when viewed from behind. Supercilium extending from base of bill to nape, broad, well-defined and white (narrower and less well-defined during first days). Lores white. Eye-stripe shorter than postocular part of supercilium, broad (width similar to supercilium) and dark (colour not established but probably brownish-black as noted by GWR). Ear-coverts white, posteriorly grey-brown (almost grey behind eye-stripe). Chin and throat white. Hindneck grey-brown. Side of neck and foreneck white.

UPPERPARTS Grey-brown, paler and greyer than in Collared Pratincole.

UNDERPARTS Breast with deep orange-cinnamon band with strong brownish cast (especially prominent on chest during first days), sharply demarcated below by black bar (width comparable with that of eye-stripe, conspicuousness increased during stay); side of breast greyish, forming gradual transition between chest and upperparts. Flank, belly, vent and undertail-coverts white.

WING Upperwing grey-brown, generally somewhat darker and browner then upperparts; with thin pale bar, only obvious on outer arm and inner hand; remiges distinctly darker, especially outer ones; outer wing noticeably darker than inner wing. Underwing not seen well but probably mainly white.

TAIL Uppertail grey-brown, with no distinct pattern. Undertail white.

BARE PARTS Eye dark (iris colour not determined). Bill black or black-brown. Leg grey or greenish-grey.

VOICE Flight call soft but sharp *kit*, usually repeated a few times.

The identification of the Caspian Plover presented no problems. No other plover of similar size and structure shows a comparable pattern on head and breast. The deep orange-cinnamon breast-band with a black lower edge is diagnostic for a summer-plumaged male (Nielsen & Colston 1984). No reference could be found for the rapid but gradual loss (probably through wear) of the strong brownish cast to the breast-band.

This observation constituted the first record of Caspian Plover for Cyprus (cf Flint & Stewart 1983). The absence of earlier records on this eastern Mediterranean island is suprising, especially considering the species' migratory movements. Breeding in the arid steppes and semi-deserts of central Asia, it crosses diagonally through the Middle East and Arabia when migrating to and from its winter quarters in eastern and

southern Africa. As shown by Nielsen (1971), these movements seem to be concentrated in both time and space. This would at least partly explain the apparent extralimital rareness of this long-distance migrant. Incidentally, the first record of Caspian Plover for Egypt was only in April 1980 (Baha el Din 1984). In Europe, it has straggled to Bulgaria, France, FRG, Great Britain, Italy, Malta, Norway and Rumania (Glutz von Blotzheim *et al* 1975, Cramp & Simmons 1983).

Apart from the persons mentioned in the first paragraph, I am grateful to Bent Pors Nielsen for his valuable comments upon the first draft of this note.

references

Baha el Din, S M 1984. New and interesting records for Egypt - 1980-82. *Courser* 1: 47-51.
Cramp, S & Simmons, K E L 1983. *The birds of the western Palearctic* 3. Oxford, London & New York.
Flint, P R & Stewart, P F 1983. *The birds of Cyprus.* London.
Glutz von Blotzheim, U N, Bauer, K M & Bezzel, E 1975. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 6. Wiesbaden.
Nielsen, B P 1971. Migration and relationships of four Asiatic plovers Charadriinae. *Ornis Scand* 2: 137-142.
_____ & Colston, P R 1984. Breeding plumage of female Caspian Plover. *Br Birds* 77: 356-357.

Gerald J Oreel, Postbus 51273, 1007 EG Amsterdam

Terek Sandpiper on Lanzarote in August 1985 On 21 August 1985, on Lanzarote, Canary Islands, Alexander Buhr, Rinie van Meurs, Paul Schrijvershof and Chris Steeman observed a Terek Sandpiper *Xenus cinereus* in adult summer plumage. The bird was discovered at 15:00 in the vicinity of the harbour of Arrecife. It was observed at a distance of *c* 25 m in a group of waders consisting of Sanderling *Calidris alba,* Dunlin *C alpina,* Redshank *Tringa totanus* and Turnstone *Arenaria interpres.* The sandpiper draw our attention by its brownish-grey upperparts, dark bar on scapulars, dark leading edge of wing and primaries, white underparts, orange-yellow legs and long and slightly upcurved dark bill with pale base. After a few minutes it flew away together with two Redshanks.

So far, one other record has been reported from the Atlantic coast of north-western Africa, on 7 December 1984, on Tidra, Mauritania (Hazevoet 1985).

reference

Hazevoet, C J 1985. Bird records from Mauritania in December 1984. *Dutch Birding* 7: 26-27.

Paul G Schrijvershof, Dordtselaan 172a, 3073 GN Rotterdam
Chris Steeman, Parklaan 1, 2610 Wilrijk, Belgium

brieven

Geluidswaarnemingen van Klein en Kleinst Waterhoen Als gevolg van de verborgen leefwijze in meestal slecht toegankelijke terreinen is de aanwezigheid van Klein Waterhoen *Porzana parva* en Kleinst Waterhoen *P pusilla* vaak alleen vast te stellen aan de hand van geluidswaarnemingen. Beide soorten zijn in Nederland zeer zeldzaam (cf Oreel 1979) hoewel Geuze & van Baalen (1984) opnieuw aantoonden dat in ieder geval het Kleinst Waterhoen snel reageert op de aanwezigheid van geschikt biotoop. Dit biedt de mogelijkheid om op kunstmatige wijze de stand te bevorderen. Ervaring met de verschillende geluiden van deze vogels kan men in Nederland vooralsnog niet gemakkelijk opdoen. Hustings *et al* (1985) geven bovendien een erg onvolledige en gedeeltelijk onjuiste instructie aangaande het vaststellen van beide soorten. Omdat dit alles regelmatig tot foutieve op geluid gebaseerde determinaties leidt, is het van belang te weten met welke geluiden van andere diersoorten die van Klein en Kleinst Waterhoen verward kunnen worden. Hierdoor zou een betrouwbaarder beeld van het voorkomen kunnen ontstaan.

Een vaak voorkomende fout is dat de roep van het mannetje Klein Waterhoen verward wordt met de baltsroep van de Waterral *Rallus aquaticus*. De beste remedie hiertegen is om het langdurig herhaalde *kuk* of *kwuk*, dan weer iets versnellend, dan weer iets vertragend, van de Waterral te leren kennen.

De volgende geluiden zijn mogelijkerwijs te verwarren met de ratelende roep van het mannetje Kleinst Waterhoen. *1* Roep van mannetje Zomertaling *Anas querquedula; 2* bedelroep van juveniele Lepelaar *Platalea leucorodia; 3* roep van rugstreeppad *Bufo calamita; 4* koorzang of individuele roep van bruine kikker *Rana temporaria* en groene kikker *R esculenta*-complex; en *5* rateltje voorafgaand aan 'borrelbalts' van mannetje Rosse Stekelstaart *Oxyura jamaicensis*. Bovendien moet men er op verdacht zijn dat een en dezelfde soort een gevarieerd repertoire kan hebben en dat onderdelen ervan geïsoleerd kunnen voorkomen.

Het is nuttig de geluiden van de in Nederland voorkomende amfibieën te kennen. Deze kan men niet alleen in het veld leren maar ook met behulp van geluidsopnamen. Deze zijn onder andere te vinden op Graul & Garberding (1969), Simms (1969) en Weismann (1971).

In het verleden hebben verkeerd gedetermineerde en vervolgens gepubliceerde geluidsopnamen van Klein en Kleinst Waterhoen regelmatig voor verwarring gezorgd. Meer informatie hierover gaven Wahlström (1968ab) en Boswall (1969). Geluiden van de in Nederland voorkomende rallesoorten staan correct op Feindt (1968), Wahlström (1968b), Palmér & Boswall (1972 & 1981), Chappuis (1979) en Hazevoet (1985).

Als documentatie voor een geluidswaarneming van Klein en Kleinst

Waterhoen is een bandopname uiteraard het meest geschikt. De Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna verzoekt hier ook om (van IJzendoorn 1980). Indien men zelf niet over een bandrecorder beschikt, is het nuttig — indien mogelijk nog dezelfde avond of nacht — met iemand die wel opname-apparatuur heeft de waarnemingsplaats te bezoeken. Als dit niet mogelijk is, is een zo nauwkeurig mogelijke beschrijving van het geluid gewenst waarbij ook tijdsduur, lengte van pauzes en dergelijke genoteerd dienen te worden.

summary

AURAL RECORDS OF LITTLE AND BAILLON'S CRAKE Due to their skulking habits and inaccessibility of their haunts, Little Crake *Porzana parva* and Baillon's Crake *P pusilla* are often recorded aurally only. Confusion with sounds of other birds or amphibians regularly takes place. Some of these species are listed. It is stressed that it is very useful to know the sounds of amphibians. Available discs and cassettes with the sounds of amphibians and rails are listed. The most suitable way of documenting aural records of Little and Baillon's Crake is by making sound recordings (as requested by the Dutch rarities committee).

verwijzingen

Boswall, J 1969. New Palearctic bird sound recordings during 1968. *Br Birds* 62: 271-281.

Chappuis, C 1979. Emissions vocales nocturnes des oiseaux d'Europe. *Alauda* 47: 277-299 & grammofoonplaat.

Feindt, P 1968. *Vier europäischer Rallenarten.* Grammofoonplaat. Hildesheim.

Geuze, H J & van Baalen, J 1984. Porseleinhoen en Kleinst Waterhoen in een polderreservaatje in aanleg. *Vogels* 4: 142-144.

Graul, A & Garberding, K-H 1969. *Die Stimmen unserer heimischen Froschlurche.* Grammofoonplaat. Mühlacker.

Hazevoet, C J 1985. *Nederlandse vogels* 6. Cassette, Zeist.

Hustings, M F H *et al* 1985. *Vogelinventarisatie.* Wageningen & Zeist.

van IJzendoorn, E J 1980. CDNA vraagt om bandopnamen. *Dutch Birding* 2: 80.

Oreel, G J 1979. Klein Waterhoen *Porzana parva* & Kleinst Waterhoen *Porzana pusilla. In* Teixeira, R M. *Atlas van de Nederlandse broedvogels:* 122-125. 's-Graveland.

Palmér, S & Boswall, J 1972 & 1981. *A field guide to the bird songs of Britain and Europe* 3. Eerste (grammofoon) & tweede (cassette) editie. Stockholm.

Simms, E 1969. *British mammals and amphibians.* Grammofoonplaat. BBC Wildlife Series 2.

Wahlström, S 1968a. Voice of female Little Crake confused with Baillon's Crake. *Br Birds* 61: 422-423.

——— 1968b. De hemlighetsfulla sumphönsen. *Fauna och Flora* 63: 226-241 & grammofoonplaat.

Weismann, C 1971. Frøers og tudsers stemmer. Grammofoonplaat. *Bij* Bondesen, P. Oversigt over Danske padders stemmer, *Natur og Museum* 15: 19-22.

Klaas J Eigenhuis, Seringenstraat 6, 1431 BJ Aalsmeer

cdna-mededelingen

Gewijzigd inzendadres en nieuw waarnemingsformulier Het inzendadres van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna *CDNA* is gewijzigd. Men wordt verzocht

documentatie van gevallen vanaf heden toe te zenden aan Dirk Moerbeek, Meidoornlaan 5, 1901 BT Castricum. Ook oude, nog niet ingediende gevallen dienen naar dit adres te worden gezonden.
Men wordt verzocht voor documentatie van gevallen geen waarnemingskaartjes meer te gebruiken, maar uitsluitend gebruik te maken van de nieuwe CDNA-waarnemingsformulieren. Deze zijn verkrijgbaar bij J J Blankert, Staalwijkstraat 17, 2313 XP Leiden.
Ten einde een actuele verslaggeving mogelijk te maken wordt men verzocht ingevulde CDNA-waarnemingsformulieren zo spoedig mogelijk in te zenden, bij voorkeur binnen een maand na de waarneming.

verzoeken

Voorkomen van Kemphaan in Nederland Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de Kemphaan *Philomachus pugnax* in Nederland, wordt men verzocht deel te nemen aan de slaapplaats-tellingen die in 1986-87 door de Nederlandse Steltloper Werkgroep worden georganiseerd. Tijdens het voor- en najaar zullen in beide jaren elk drie tellingen worden gehouden. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven bij Klaas Koopman (Túnkery 5, 8501 TG Joure, 05138-6438 of -2841). Medewerkers worden regelmatig op de hoogte gehouden van de resultaten.

Photographs of Holarctic pipits For a guide to Holarctic pipits *Anthus* (to be published in English), Per Alström (Marholmsvägen 105, 436 00 Askim, Sweden) and Krister Mild need photographs of all Holarctic pipits for research and for possible selection for publication. In particular, they need photographs of Richard's *A novaeseelandiae* of subspecies *A n malayensis* ('Paddyfield Pipit'), *rufulus* and *watei*, Upland *A sylvanus*, Blyth's *A godlewskii*, Berthelot's *A berthelotii*, Long-billed *A similis*, Olive-backed *A hodgsoni*, Pechora *A gustavi*, Rosy *A roseatus*, Water *A spinoletta*, Rock *A petrosus* and Sprague's Pipit *A spragueii*. Both colour and black-and-white photographs are welcome (as well as those of birds in the hand). In addition, they are very interested in receiving sound recordings of the same (sub)species. All contributors will be acknowledged.

recensies

CAROL & TIM INSKIPP. 1985. *A guide to the birds of Nepal.* Croom Helm (Provident House, Burrell Row, Beckenham, Kent BR3 1AT, UK). 392 pp. ISBN 0-7099-1316-8. £ 25.
Dit vogelboek over Nepal is een uitstekende verspreidingsatlas en bovendien een gids voor de herkenning van een aantal op elkaar lijkende soorten. Het boek is degelijk uitgevoerd en weegt meer dan een kilo. Er zijn beknopte hoofdstukken over het klimaat, de vegetatie, de (negen) natuurreservaten, de vogeltrek, historisch onderzoek en de beste vogelgebieden (met kaartjes). Bovendien is een waardevolle bibliografie van 602 titels toegevoegd.
Voor de 676 verspreidingskaartjes werd onder meer gebruik gemaakt van informatie van 137 vogelaars die dankzij de ontwikkeling van het toerisme sinds 1970 Nepal in toenemende mate konden bezoeken en die 10-tallen soorten aan de Nepalese lijst toevoegden. Het land is verdeeld in blokken van 56 km^2 en het blijkt dat sommige gebieden veel bezocht en goed bekend zijn terwijl voor andere daarentegen (nog) geen informatie beschikbaar is. De kaartjes zijn voorzien van een bondige tekst over het voorkomen. Diagrammen bij de kaartjes geven de broedperiode aan en tonen de maanden waarin en de hoogten waarop iedere soort is waargenomen.

Het merendeel van de 835 Nepalese soorten is niet geïllustreerd. Bij de kaartjes dienen 195 vignetten als illustratie. In het hoofdstuk over identificatie worden met veel zwart-wit tekeningen de kenmerken van *c* 165 soorten behandeld. De bespreking van *Aquila*-arenden, grote *Falco*-valken, *Gallinago*-snippen, *Anthus*-piepers, *Locustella-*, *Acrocephalus-* en *Phylloscopus*-zangers en *Emberiza*-gorzen is ook voor de herkenning van westelijk Palearctische soorten interessant. Op de acht kleurenplaten van Richard Grimmett, Craig Robson en Clive Byers staan 64 soorten in verschillende ondersoorten en kleden afgebeeld; zes *Cettia*, drie *Bradypterus*, 10 *Prinia*, zeven *Acrocephalus*, drie *Locustella*, 17 *Phylloscopus*, 12 *Carpodacus* en zes *Emberiza*-soorten.
Op verzoek van de auteurs zij er op gewezen dat de tekeningen van Kerkuil *Tyto alba* en Grasuil *T capensis* op pagina 60 per ongeluk zijn verwisseld. ARNOUD B VAN DEN BERG.

FRITZ PÖLKING. 1985. *Jahrbuch Naturfotografie 1985/86.* Kilda-Verlag (4402 Greven, BRD). 140 pp. 100+ kleurenfoto's. ISBN 3-88949-117-0. DM 48.
Deze uitgave is duidelijk bedoeld voor de doorsnee natuurfotograaf. Voor specialisten staat er weinig echt nieuws in. Toch is er door 60 fotografen van 15 nationaliteiten (waaronder 7 Nederlanders en 3 Belgen) een aardig overzicht gegeven van het bereikte niveau in de natuurfotografie. In zeven talen wordt ons duidelijk gemaakt wie en wat de fotograaf is en wat voor materiaal hij gebruikte om tot resultaat te komen. Niet alle foto's hebben de kwaliteit die je zou verwachten in een selectie van de betere fotografen maar er zijn enkele unieke foto's afgedrukt zoals van een vissende Fuut *Podiceps cristatus*, baltsvoedering van kopulerende Grauwe Vliegenvangers *Muscicapa striata* en een vliegende Rotskruiper *Tichodroma muraria.* Druktechnisch is alles redelijk goed verzorgd. Een fotoboek zou echter met minder tekst toekunnen dan hier het geval is. RENÉ POP.

recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat hoofdzakelijk de maanden **oktober, november** en **december 1985.** De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig.

DUIKERS TOT VALKEN **IJsduikers** *Gavia immer* werden gemeld op 14 november in de Eemshaven Gr, op 16 november op het Leekstermeer Gr en bij Lauwersoog Gr. Opmerkelijk was een binnenlandwaarneming bij Harchies H op 27 november. Voor langere tijd waren exemplaren aanwezig bij Zeebrugge Wvl (vanaf 16 november, vermoedelijk dezelfde vogel werd ook te Heist Wvl waargenomen) en langs de Brouwersdam Zh (vanaf 22 december) waar rond de jaarwisseling zelfs twee exemplaren gezien werden. Op 9 november werd een trekkende **Geelsnavelduiker** *G adamsii* gemeld bij Westkappelle Z. Recordaantallen **Noordse Stormvogels** *Fulmarus glacialis* werden geteld bij Camperduin Nh: 8000-9500 op 11 november en 14000 (!) op 6 december. **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* werden gezien tussen 4 oktober en 11 november. Op 2 november was er een piek met op Terschelling Fr acht, te Bloemendaal Nh één en bij Zeebrugge 10 vogels. Een **Vale Noordse Pijlstormvogel** *P puffinus mauretanicus* werd op 6 oktober geclaimd bij Westkapelle. Bij Oostende Wvl zouden op 2 november acht **Stormvogeltjes** *Hydrobates pelagicus* gezien zijn. Waarnemingen van losse exemplaren kwamen binnen van Zeebrugge op 2 november en van Oostende op 10 november. Op 19 november werd een dode vogel bij Hoek van Holland Zh gevonden. **Vale Stormvogeltjes** *Oceano-*

[*Dutch Birding* 8: 32-40, maart 1986]

28 Rotganzen *Branta bernicla bernicla* en Zwartbuikrotgans *B b nigricans*, Hippolytushoef, Noordholland, november 1985 *(Arnoud B van den Berg).*

droma leucorhoa kwamen in bijzonder grote aantallen voor. Op 18 september werd er al één in het binnenland te Raalte O gemeld maar de topdagen waren 6 en 11 november met respectievelijk 36 en 30 exemplaren bij Camperduin. Op 10 en 11 november werden er enkele gezien bij Oostende en Wenduine Wvl en één te Nieuwpoort Wvl eveneens op 11 november. Van 28 september tot 10 november waren er afwisselend één of twee **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* aanwezig bij Zeebrugge en op 5 oktober twee bij Westkapelle. Een exemplaar te Namen Nm verblijft daar reeds vanaf maart 1984. Verder werden er Kuifaalscholvers gemeld bij Blokkersdijk A op 22 november en te Den Oever Nh van 15 tot 22 december. In de omgeving van Eijsden L werd van eind oktober tot begin november een **Kroeskoppelikaan** *Pelecanus crispus* gezien. Een **Koereiger** *Bubulcus ibis* verbleef van 20 oktober tot 20 november te Aalsmeer Nh. Bij Postel A verbleef van 2 september tot 26 oktober een **Grote Zilverreiger** *Egretta alba.* Op 13 november werd een overvliegend exemplaar gezien te Lier A. De gehele maand oktober verbleef een **Zwarte Ooievaar** *Ciconia nigra* op Wieringen Nh. Een ongeringde **Ooievaar** *C ciconia* werd begin oktober op Ameland Fr en Terschelling gezien. De **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* van Schelle A bleef tot 14 november. Na die tijd was vermoedelijk dezelfde vogel tot half december aanwezig bij Heusden Ovl. Een juveniele **Flamingo** *Phoenicopterus ruber roseus* die op 13 en 14 oktober op de Maasvlakte Zh verbleef, bleek een uit Diergaarde Blijdorp te Rotterdam Zh ontsnapte vogel te zijn. **Dwergganzen** *Anser erythropus* werden vanaf 13 oktober gezien in Zuidelijk Flevoland, te Damme Wvl in december, te Blankenberghe Wvl op 21 december, in De Bijland Gld op 27 december, te Rilland-Bath Z op 28 december (waarschijnlijk dezelfde vogel werd later te Ossendrecht Nb gezien) en te Goedereede Zh op 30 en 31 december. De **Ross Gans** *A rossii* die 30 november in een groep Kleine Rietganzen *A brachyrhynchus* bij Santpoort-Noord Nh zat, verscheen een dag later in de Wijkermeerpolder Nh. Op 5 november werd een **Sneeuwgans** *A caerulescens* gemeld te Lemsterland Fr. Vanaf eind november verbleven er drie in Het Zwin Wvl en vanaf 13 december één te Saeftinge Z. Op 15 december werd er één op Texel Nh gezien. Eind december zat er een **Canadese Gans** *Branta canadensis* samen met een vermoedelijke hybride **Grauwe Gans** *A anser* x **Canadese Gans** bij de Lepelaarsplassen Fl. Van 12 oktober tot minstens 10 november verbleef een **Zwartbuikrotgans** *B bernicla nigricans* op Wieringen. Tevens werden er op 18, 19 en 26 oktober één tot drie op Terschelling gezien. **Roodhalsganzen** *B ruficollis* werden waargenomen op Terschelling van 17 oktober tot 2 november, in de Flaauwers Inlaag Z op 28 november, bij het Veerse Meer Z van 4 tot 28 december, te Voorst Gld op 8 december, te Dudzele Wvl begin december, op Texel op 15 december, in Zuidelijk Flevoland minstens één vanaf 21 december, te Damme op 22 december en te Simonshaven Zh vanaf 27 december. Een vermoedelijke hybride **Brandgans** *B leucopsis* x **Roodhalsgans** zat op 10 november in het

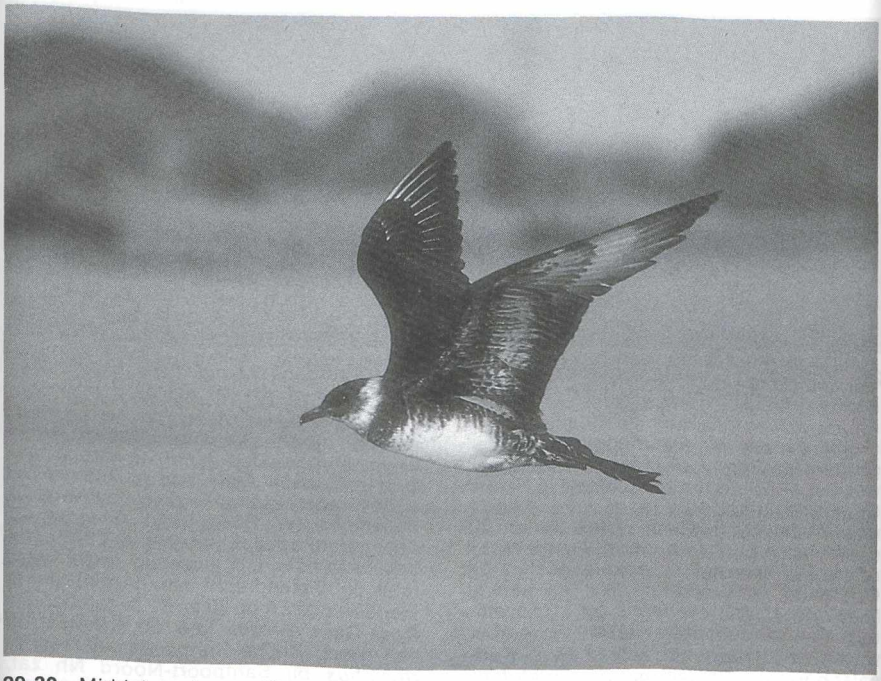

29-30 Middelste Jagers *Stercorarius pomarinus*, Maasvlakte, Zuidholland, november 1985 (René Pop, Hans Gebuis).

31 Kleinste Jager *(Stercorarius longicaudus,* Zeebrugge, Westvlaanderen, november 1985 *(Peter Boesman & Henk van Renterghem).*

Lauwersmeergebied. Dat de **Nijlgans** *Alopochen aegyptiacus* het steeds beter doet, moge blijken uit de waarneming van een groep van *c* 180 vogels bij Wassenaar Zh eind december. In dezelfde tijd werd een mannetje **Zomertaling** *Anas querquedula* aangetroffen bij Wessem L. De bekende **Ringsnaveleend** *Aythya collaris* van de Maasplassen tussen Roermond L en Wessem werd weer gezien vanaf 24 november. De vogel verbleef ook enige tijd in de Heelderpeel te Grathem L. **Witoogeenden** *A nyroca* werden gezien bij Voorst op 23 oktober en afwisselend op de E10-plassen te Minderhout/Meer A en het Galdersche Meer Nb tussen 23 oktober en 9 december. Tevens waren er Witoogeenden te Hazelbeke Wvl op 18 november, bij Linne L op 8 december, langs de Brouwersdam op 14 december, op de Reeuwijkse Plassen Zh op 27 december en bij Namen in de laatste week van december. Hybriden **Tafeleend** *A ferina* x **Witoogeend** werden waargenomen bij Meer en te Hazelbeke in november. Ook werden er weer hybriden **Tafeleend** x **Kuifeend** *A fuligula* ontdekt: op de E10-plassen/Galdersche Meer één of twee van 6 tot 13 december en op de Maasplassen bij Wessem drie op 27 december. Voor **IJseenden** *Clangula hyemalis* was de Brouwersdam weer een goede plek gezien het aantal van 29 stuks in de laatste week van december. Op 5 oktober werd er een **Rosse Stekelstaart** *Oxyura jamaicensis* gezien te Rutbeek O en op 12 oktober één te Kalmthout A. In de Flevo waren er het gehele kwartaal twee aanwezig. In december werden er ook bij IJmuiden Nh en op de Reeuwijkse Plassen Rosse Stekelstaarten gezien. Opvallend laat was de melding van een **Wespendief** *Pernis apivorus* op 7 december bij Roermond. Op 4 oktober vloog er een **Zwarte Wouw** *Milvus migrans* over Tilligte O. Een **Rode Wouw** *M milvus* werd op 13 oktober te Enschede gezien. Voor langere tijd verbleven er Rode Wouwen bij Numansdorp Zh en de Lepelaarsplassen. De **Zeearend** *Haliaeetus albicilla* die bij Geldermalsen Gld zat, zou al vanaf half oktober aanwezig zijn. Andere werden gezien bij Zwolle O op 20 oktober, in de Biesbosch Nb vanaf 19 november, bij Blokkersdijk op 20 november, langs de Grevelingen Zh op 22 december (twee), in de Weerribben O op 24 december en bij Drachten Fr op 27 december. Een kleine kiekendief *Circus* die op 13 november bij Middelburg Z werd gezien, betrof mogelijk een **Steppekiekendief** *C macrourus.* Op 22 november

32 Zwarte Zeekoet *Cepphus grylle,* Brouwersdam, Zuidholland, december 1985 *(Guus Hak).*

werd te Blokkersdijk een **Bastaardarend** *Aquila clanga* gemeld. **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* werden gezien op 6 oktober op het Muiderzand Fl, op 13 oktober te Sint Kruis-Winkel Ovl, een adult mannetje op de Maasvlakte op 14 oktober, in de tweede decade van oktober in het Bargerveen D (drie) en te Merksplas A op 23 oktober. Ook dit najaar werden er weer veel **Slechtvalken** *F peregrinus* gemeld. Zo zouden er maximaal zes in het Lauwersmeergebied hebben gezeten en waren er eind december drie bij Kallo-Doel A.

KRAANVOGELS TOT ALKEN Er werden vrij weinig **Kraanvogels** *Grus grus* waargenomen. De meest westelijke waarnemingen waren die van overvliegende groepen te Amsterdam Nh en te Lier A. Een **Kleine Trap** *Tetrax tetrax* die vanaf 17 oktober aanwezig was te Sint Pieters-Rode B, werd op 26 oktober het slachtoffer van de fazantenjacht. Op 20 oktober werd te Roksem Wvl een Kleine Trap geclaimd en begin december één te Soest U. Tot het eind van het jaar verbleven enkele **Kleine Strandlopers** *Calidris minuta* op de Maas-

33 Kleine Alk *Alle alle,* Doodstil, Groningen, november 1985 *(Guus Hak).*

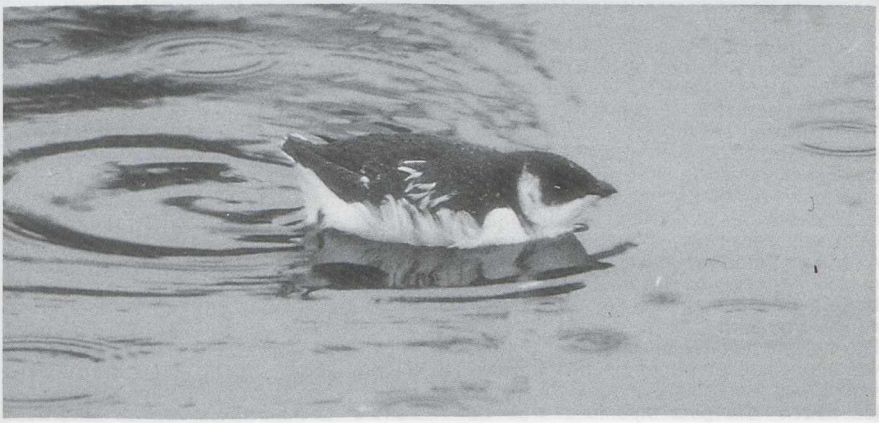

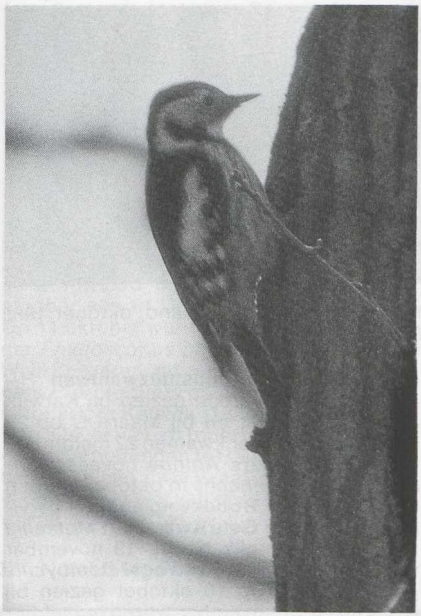

34 Middelste Bonte Specht *Dendrocopos medius,* Nieuw Amelisweerd, Utrecht, december 1985 *(René Pop).*

vlakte. Op 23 september werd te Schellinkhout Nh een adulte **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* gezien. Op 13 oktober werd er een **Rosse Franjepoot** *Phalaropus fulicarius* gezien te Dudzele en daarna tussen 10 en 17 november nog een aantal langs de kust, met een maximum van vijf te Scheveningen Zh op 14 november. Grote aantallen **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* in de eerste twee weken van november boden vele waarnemers de mogelijkheid deze soort beter te leren kennen. Op 7 en 11 november werden er in totaal vele 100-en gezien te Camperduin, IJmuiden, Bloemendaal en Scheveningen terwijl ook langs de Belgische kust de hoogste aantallen ooit geteld werden vastgesteld. Tot ver in december waren op diverse plaatsen nog exemplaren aanwezig. Ook in het binnenland waren er waarnemingen en vondsten. In oktober en november zaten maximaal vier **Kleinste Jagers** *S longicaudus* bij Zeebrugge. Verder waren er Kleinste Jagers te Enschede op 31 oktober, op de Maasvlakte op 6 november, bij Scheveningen op 7 november en bij Den Oever op 24 november. Ook nu werden op verschillende plaatsen weer **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* waargenomen. Trekkende **Vorkstaartmeeuwen** *L sabini* werden van begin oktober tot half november gemeld op Terschelling, de Maasvlakte en te Westkapelle. Interessant was de vondst van een onvolwassen exemplaar te Bunschoten U op 16 november. Er was nog een late melding te Camperduin op 6 december. Op 8 november werd een **Ringsnavelmeeuw** *L delawarensis* gemeld op de Brouwersdam. Behalve aan de kust werden ook **Geelpootmeeuwen** *L cachinnans* gezien bij Opheusden Gld (drie), Dodewaard Gld, Deventer Gld en Wessem (twee). Op 30 november werd te Scheveningen een eerste winter **Kleine Burgemeester** *L glaucoides* gefotografeerd. Te IJmuiden werd op 15 december een adult geclaimd. Langs de hele kust werden **Grote Burgemeesters** *L hyperboreus* gezien. Er waren adulte vogels te Oostende, op de Brouwersdam en bij Kornwerderzand Fr. Ook waren er binnenlandwaarnemingen te Blokkersdijk en Doel. Een Grote Burgemeester te Nieuwpoort Wvl die daar al vanaf 21 juli verbleef, was begin november nog aanwezig. Zoals gewoonlijk zaten er in november en december weer **Grote Sterns** *Sterna sandvicensis* langs de Brouwersdam met een maximum van negen vogels waaronder twee volwassen en twee geringde. Een late waarneming van een **Zwarte Stern** *Chlidonias niger* betrof een adult in zomerkleed op 23 november in de Wieringermeer Nh. Een dode **Kortsnavelzeekoet** *Uria lomvia* dreef op 8 december net buiten handbereik langs de Brouwersdam. Op 12 november werd er een verzwakte **Zwarte Zeekoet** *Cepphus grylle* gevonden op Texel. De vogel overleed twee dagen later. Een onvolwassen exemplaar verbleef langs de Brouwersdam van 26 november tot 22 december. Langstrekkende exemplaren werden gezien op 7 november te Nieuwpoort en op 22 december op Ameland. De eerste twee weken van november werden opvallend veel **Kleine Alken** *Alle alle* waargenomen, vooral op 2 november toen enkele 10-tallen langs de bekende trektelpunten aan de kust vlogen. Ook in het binnenland was hiervan wat te merken. Zo werd er op 1 november een levende vogel gevonden in het Speulderbos bij Ermelo Gld en waren er exemplaren te Kapellen A op 30 oktober, Dalfsen O op 1 november, Genval-Fixensort B op 3 november en Doel op 11 november. **Papegaaiduikers** *Fratercula arctica* werden gemeld te Cam-

35 Sperwergrasmus *Sylvia nisoria*, De Kennemerduinen, Noordholland, oktober 1985 *(Fred Cottaar)*.

perduin op 6 oktober en 7 november en te Schevingen op 7 november.

HOPPEN TOT GORZEN In oktober werden er **Hoppen** *Upupa epops* gezien bij Schoorl Nh, Castricum Nh en Zaandam Nh. Op 1 november was er één te Veenendaal U en een late te Eersel Nb van 1 tot 3 december. Op 6 november werd er nog een late **Draaihals** *Jynx torquilla* gezien te Blokkersdijk. Op 13 november werd tussen Hever en Schiplaken B een **Grijskopspecht** *Picus canus* gemeld. De **Middelste Bonte Specht** *Dendrocopus medius* die vanaf 1 december in Nieuw-Amelisweerd U aanwezig was, trok veel belangstelling. Langsvliegende **Roodstuitzwaluwen** *Hirundo daurica* werden gezien bij Katwijk Zh op 20 oktober en bij Maarn U op 23 oktober. In oktober kwamen 22 meldingen van **Grote Piepers** *Anthus novaeseelandiae* binnen. Eveneens in oktober werden op zes plaatsen **Roodkeelpiepers** *A cervinus* gezien. Een **Gele Kwikstaart** *Motacilla flava* te Medemblik Nh op 19 november was laat. De eerste **Pestvogel** *Bombycilla garrulus* werd op 10 oktober gezien bij Rossum O. In november waren er meldingen te Oudega Fr en Hengelo O (twee). Rond de jaarwisseling verbleven er enkele op Schiermonnikoog Fr. **Waterspreeuwen** *Cinclus cinclus* waren aanwezig te Wor-

36 Bladkoninkje *Phylloscopus inornatus*, Maasvlakte, Zuidholland, oktober 1985 *(René Pop)*.

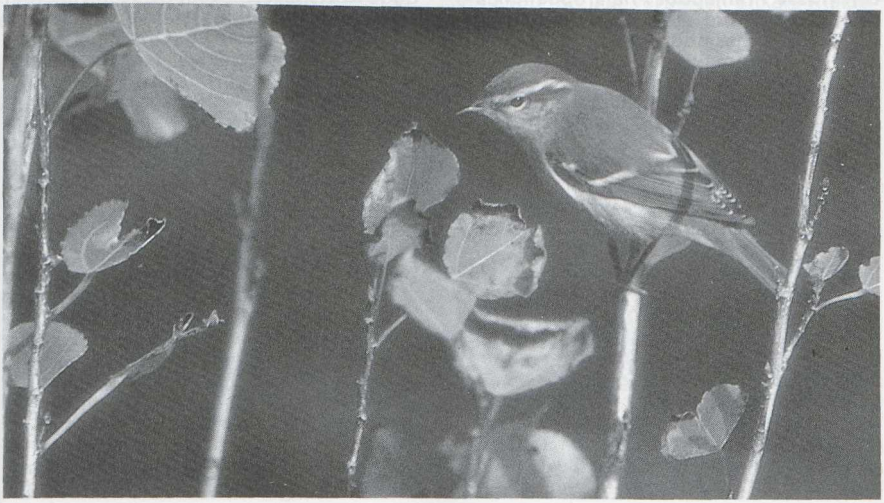

kum Fr op 17 oktober, te Geldrop Nb op 10 november, te Staphorst O in de derde week van november, te Wageningen Gld vanaf 23 november en te Overveen Nh in de tweede helft van december. Een **Waaierstaartrietzanger** *Cisticola juncidis* werd op 5 en 6 oktober gezien op de Strabrechtsche Heide. Een vangst van een eerstejaars **Kleine Zwartkop** *Sylvia melanocephala* op 21 oktober langs de Oostvaardersdijk Fl betekende het derde geval voor Nederland. Op 28 september werd er een **Sperwergrasmus** *S nisoria* gevangen op de Zuidwaard bij Makkum Fr en op 21 oktober een in De Kennemerduinen Nh. Op 11 oktober werd een **Noordse Boszanger** *Phylloscopus borealis* gezien te Heist Wvl. Er waren dit najaar **Pallas' Boszangers** *P proregulus* op Terschelling (18-19 oktober), te Katwijk (18-20 oktober) en bij Den Oever (21 oktober). Later waren er nog waarnemingen te Heist (15-17 november) en in Het Zwin vanaf 25 november tot in de derde week van december. De in het vorige nummer al vermelde invasie van **Bladkoninkjes** *P inornatus* hield aan tot eind oktober. Het betrof mogelijk meer dan 100 exemplaren. Zo waren er zes te Heist op 28 september, zeven op de Maasvlakte op 13 oktober en zes op 16 oktober en vijf (vangsten) op Schiermonnikoog op 17 oktober. In de tweede week van oktober werden alleen al bij Knokke-De Haan Wvl rond de 20 Bladkoninkjes gezien. Een donkere *Phylloscopus*-achtige die op 17 en 18 oktober op Texel werd waargenomen, was mogelijk een **Bruine Boszanger** *P fuscatus*. Op 22 oktober werd een Bruine Boszanger gevangen op Vlieland Fr hetgeen het tweede geval voor Nederland was. **Oostelijke Tjiftjafs** *P collybita tristis* werden gezien bij Geleen L op 26 en 28 oktober, te Hazelbeke op 15 november en te Heist op 16 en 17 november. Van de **Kleine Vliegenvanger** *Ficedula parva* waren er gevallen te Veere Z op 28 september, Egmond-Binnen Nh op 29 september, Bloemendaal en Castricum op 1 oktober en Terschelling op 18 oktober. Voorts waren er in oktober

37 Notekraker *Nucifraga caryocatactes*, Woudenberg, Utrecht, november 1985 *(Peter Scova Righini).*

38 Notekraker *Nucifraga caryocatactes*,, Katwijk, Zuidholland november 1985 *(Peter de Knijff).*

gevallen te Antwerpen, Gent Ovl, De Haan Wvl (vangst), Heusden Olv en Zeebrugge. Een late vogel werd op 16 november door een kat binnengebracht te Empel Nb. Er was een kleine influx van **Taigaboomkruipers** *Certhia familiaris* met waarnemingen op Texel op 8 en 10 oktober, te Ede Gld op 10 oktober (twee), op Schiermonnikoog op 16 oktober (twee vangsten), bij Bilthoven U op 20 oktober en te Maarn op 24 oktober (drie). Tot eind december zouden er twee op Schiermonnikoog aanwezig zijn geweest. Op 5 oktober werden op Ameland twee **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* gezien. Bij Lier werden vanaf 25 september tot eind oktober in totaal 13 exemplaren waargenomen. Voorts waren er op 30 september drie bij Blokkersdijk en op 27 november nog één bij Harchies. Buiten de gewone binnenlandwaarnemingen werden er langs de kust veel doortrekkende **Klapeksters** *Lanius excubitor* gezien. In de tweede decade van oktober zouden er in het Bargerveen meer dan 20 aanwezig zijn geweest. Van begin oktober tot begin december was er een kleine invasie van **Notekrakers** *Nucifraga caryocatactes.* Bij Katwijk was er een gedurende enkele weken aanwezig. Bij Vught Nb vloog op 21 december een **Raaf** *Corvus corax* over. Op 4 november zag iemand te Katwijk in een groep langstrekkende Spreeuwen *Sturnus vulgaris* een adulte **Rose Spreeuw** *S roseus.* Er waren twee gevallen van de **Roodoogvireo** *Vireo olivaceus:* een vondst te Wormerveer Nh op 13 oktober en een vangst te Rottumerplaat Gr op 19 oktober. Dit waren de eerste twee gevallen voor Nederland. Er was opvallend veel doortrek van **Appelvinken** *Coccothraustes coccothraustes,* ook aan de kust. **Dwerggorzen** *Emberiza pusilla* waren er langs de Oostvaardersdijk (vangst), op het Muiderzand op 9 en 11 oktober, bij Pampushaven op 13 oktober en bij Westkapelle op 19 oktober.

DANKZEGGING Hierbij danken wij alle vogelaars die de moeite namen hun waarnemingen (en die van anderen) aan ons te melden. Zonder hun hulp zou dit overzicht minder volledig zijn geweest.

Ruud M van Dongen, Leeuwerikstraat 5bis, 3514 CP Utrecht
Gerald Driessens, Bosstraat 44, 2500 Lier, België
Peter W W de Rouw, Warande 23, 3705 ZB Zeist

BEVER ZWERFSPORT

Lichtgewicht kampeeruitrustingen voor vogelende zwervers en zwervende vogelaars.

Lichtgewicht tenten, slaapzakken, 130 rugzakmodellen, wind-regen-warmte-kleding, laarzen, fototassen, fietstassen, lichtgew. voedsel, kano's, kaarten, reisboeken, etc.

Kom eens rondkijken/vraag de zomerkatalogus.

DEN HAAG Calandplein 4, 070-883700, Bus 18 v. HS/CS
ROTTERDAM Adm. de Ruyterweg 33, 010-4134914 bus 36 v. CS
UTRECHT Balijelaan 12, 030-896262, Bus 1,5 v. CS.
ARNHEM Utrechtsestr. 5, 085-421989, t/o station

Sommige regionale vogeltijdschriften zijn zo goed dat ze ook voor vogelaars van buiten die regio interessant zijn

samenwerkende vogelwerkgroepen noord-holland

SVN

de graspieper

De Graspieper is zo'n blad. Een abonnement kost slechts f 17,50. Daarvoor krijgt u 4x per jaar een tijdschrift van minstens 40 pagina's, vol boeiende artikelen, in een aantrekkelijke uitvoering met veel foto's van befaamde fotografen. Vraag een proefnummer aan bij: T. Tuinman, Nieuwe Weg 93, 1531 AC Wormer, tel. 075-216375 of maak direct f 17,50 over op giro 2229714 t.n.v. S.V.N. te Assendelft onder vermelding van 'Graspieper'.

SPECIAL OFFER

Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift (Journal of the Danish Ornithological Society)

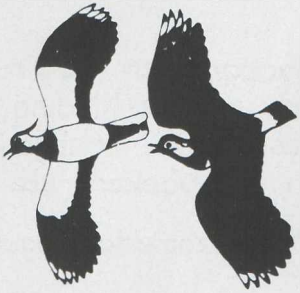

DOFT is the only scientific ornithological journal in Denmark. We publish papers on ornithological research especially in Denmark and Greenland. At least two issues of at least 80 papers each are published annually. Several papers are in English, and all papers include English summaries.

At present, you have to be a full member of the Danish Ornithological Society to receive our scientific journal. Membership is 200/220 D.kr annually; this price, however, includes subscription to our popular magazine FUGLE as well.

As subscription prices have risen so much recently, and as many of our foreign members probably are not interested in FUGLE, we have made a special offer to all present foreign members and hopefully many new subscribers to the DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT.

Europe (outside Scandinavia), surface mail D.kr. 80.00 (approx, £5)
Overseas air mail D.kr. 100.00 (approx. $10)

Payment should be made on giro account no 7 00 08 39 to Dansk Ornithologisk Forening, Vesterbrogade 140, DK-1620 Copenhagen V, Denmark.

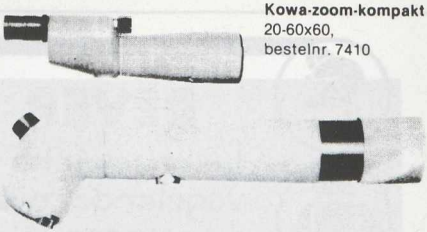

Kowa-zoom-kompakt
20-60x60,
bestelnr. 7410

Kowa Ts1 20x60-45°, best.nr. 7407
Kowa Ts1 40x60-45°, best.nr. 7406
Kowa Ts1 25-50x60-45° best.nr. 7408
Kowa Ts8 20x50 mini, best.nr. 7412

NIEUW!!!
TSN-1 20-60x77-45°, best.nr. 7409
TSN-1 40x77-45°, best.nr. 7411

Nu ook leverbaar Kowa Binoculars!!!

Kowa

Verrekijkers
6 modellen uit
voorraad leverbaar

J.A.J. Borgerink
Almeloseweg 135
7615 NA Harbrinkhoek
tel. 05490 - 66 985

architectura+natura
international booksellers

Leliegracht 44 - 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-23 61 86 - Holland

BELANGRIJKE NIEUWE TITELS VAN POYSER:

The Sparrowhawk door Ian Newton. 400 pp. Een gedetailleerd verslag van het leven van de Sperwer.

Gulls: a guide to identification-revised edition-door P.J. Grant. 280 nieuwe foto's!

The Atlas of Wintering Birds in Britain and Ireland samengesteld door Peter Lack.

Waders: their breeding, haunts and watchers door D. & M. Nethersole-Thompson.

Ontdek de Schotse vogeleilanden, Jan Mayen en Spitsbergen met de PLANCIUS

Avontuurlijke zeereizen naar ongerepte natuurgebieden

Schotse vogeleilanden

14-23 mei & 24 mei - 2 juni ... Orkney (Hoy, Westray) - Shetland (Fair Isle, Mousa, Noss, Fetlar, Hermaness, Foula) - Hebrides (St Kilda, Canna) ... heen- & terugreis per vliegtuig *of* trein & boot ... reisbegeleiders Angus Erskine & Gerald Oreel (ornithologen). ..... *va f 2.700 & 2.900*

Noordatlantische eilanden

4-24 juni ... Aberdeen - Orkney - Shetland - Faeroer - IJsland - Jan Mayen - Spitsbergen - Longyearbyen (gletsjers, rendieren, robben, toendravogels, vulkanisme, zeevogels) ... heen- & terugreis per vliegtuig ... reisbegeleiders Kees Camphuysen (ornitholoog) & Prof Dr L van Straaten (geoloog) *va f 6.495*

Spitsbergen

26 juni - 11 juli ... Longyearbyen - Ny-Ålesund - Reinsdyrflya - Bockfjorden - Moffen - pakijs - Longyearbyen (poolhistorie, rendieren, toendravogels, walrussen, warme bronnen, zeevogels, 17-eeuwse walvisvangst) ... heen- & terugreis per vliegtuig ... reisbegeleiders Ko de Korte (bioloog) & Prof Dr L van Straaten (geoloog) ..... *va f 5.785*

14-29 augustus ... Longyearbyen - Bockfjorden - Moffen - Nordaustlandet - Hinlopenstretet - Edgeöya - Hornsund - Longyearben (gletsjers, ijsberen, toedravogels, walrussen, zeevogels, 17-eeuwse walvisvangst) ... heen- & terugreis per vliegtuig ... reisbegeleiders Ko de Korte (bioloog) & Fred van Olphen (alpinist) ..... *va f 5.585*

1-16 september ... Longyearbyen - Hornsund - Negribreen - Edgeöya - Hopen - Björnöya - Tromsö (ganzen, gletsjers, ijsberen, noorderlicht, rendieren, vogeltrek, walrussen) ... heen- & terugreis per vliegtuig ..... *va f 4.890**

Noorse kust

17-25 september - Tromsö - Lofoten - Sognefjorden - Utsira - IJmuiden ... heenreis per vliegtuig ..... *f 1.695**

*1-25 september ... Longyearbyen - Tromsö -IJmuiden ..... *va f 4.890*

De vermelde prijzen zijn inclusief vliegtickets, excursies en volledige verzorging aan boord.

Inlichtingen: Stichting PLANCIUS, Vondelstraat 13, 1054 GC Amsterdam, 020-838211

Boekingen: Bureau Scandinavië, Vijzelgracht 17, 1017 HM Amsterdam, 020-237341

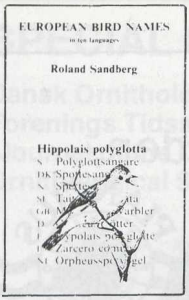

EUROPEAN BIRD NAMES in ten languages

Pocket size. 131 pp.

Names of 653 species. The first part of the book gives the names in systematic, the second part the names in alphabetical order. Apart from the birds' scientific names those in the following languages are given: Swedish, Danish, Norwegian, Finnish, English, German, French, Spanish and Dutch.

Price 60 Sw.Cr. (incl. postage & handling).

Orders to: ANSER, Ecology Building, S-223 62 Lund, Sweden.

Please enclose a cheque with Your order.

DIE VOGELWELT

Ornithological Scientific Journal

Papers on population ecology, dispersion, biology of reproduction and feeding, faunistics, distribution, ringing and other items of field ornithology, bird preservation; also observation reports, ecological news, bookreviews, photos.

Highly qualified and recognized experts in their field make up our editorial board. German language articles summarized in English.

Indispensable for serious researchers and ecologists.

Six issues p. a. Subscr. DM 36,— plus postage. Students entitled to 20 % rebate on proof of college enrolment.

Enquiries to:

Duncker & Humblot, Publishers

Post Box 410329, D–1000 Berlin 41

THE QUARTERLY ORNITHOLOGICAL JOURNAL

ALAUDA

The French ornithological journal *Alauda* contains scientific papers on the study of wild birds concerned with their anatomy, ethology, feeding, moult, reproduction, migration, population dynamics, vocal behaviour etc.
Coverage is worldwide but mainly western Palaeartic and particularly French and West African. Papers have an English summary. There is a selected review of recent ornithological literature.
Copies of most back numbers are in stock and can be supplied on request.
AN ANNUAL SUBSCRIPTION of 250 FF, entitles a private member to four copies of ALAUDA. Institutional subscription 280 FF.
ALSO AVAILABLE: Sound recordings of some of the more difficult West African birds — A set of 10 LP records (specially produced by ALAUDA) and accompanying notes - 500 FF.

If interested please contact:
The Secretary, Alauda, Ecole Normale Supérieure, 46 rue d'Ulm, F-75230 PARIS Cedex 05.

WESTERN BIRDS

A quarterly journal of field ornithology for active birders and professional ornithologists

- *Bird identification articles* written by experts and rigorously reviewed by editorial board
- *Generously illustrated* by leading amateur and professional artists and photographers
- Articles and photographs documenting *rarities* and *range* extensions
- *Studies* of bird distribution, abundance, behavior, migration and ecology

WESTERN BIRDS also announces:

- WFO sponsored *pelagic trips*
- Annual conventions including field trips and bird identification presentations

To become a WFO member and receive *WESTERN BIRDS* send $14.00 ($17.00 outside U.S.) annual dues payable to Western Field Ornithologists-D, c/o Garth Alton, 17 Camino Lenada, Orinda, CA 94563, U.S.A.

dutch birding

editorial address
Dutch Birding, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam (020-235049)

editors
Arnoud van den Berg, Kees Hazevoet, Edward van IJzendoorn, Dirk Moerbeek, Hans Schekkerman & Rombout de Wijs

photographic editor
René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan den IJssel (010-508879)

contributors
Andreas Helbig, Arie de Knijff, Jan Mulder, Piet Munsterman, Gerald Oreel, René van Rossum & Fred Vogelzang

graphic editor
Karel Mauer

advertising
Dirk Moerbeek (02518-57844)

subscriptions
DFL 30 (Netherlands) or BF 550 (Belgium and Luxembourg) annually. Other countries £ 9 or US$ 13. Postal giro account 41 48 343 in the name of Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn. Bank account 54 93 32 065 of the ABN Bank (Amsterdam) in the name of Stichting Dutch Birding Association. Belgium postal giro account 000-1592468-19 in the name of Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn. UK bank account 59 27 0888 of the National Westminster Bank, 25 Square Market, Dover, Kent CT16 1NQ in the name of Anton van IJzendoorn.

Information, subscriptions, changes of address, complaints and the like: Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn.

Dutch Birding is the quarterly journal of the Stichting Dutch Birding Association. It publishes papers and notes on morphology, distribution and movements of birds in the Netherlands and Flanders and elsewhere in the Palearctic Region. It also publishes notes on behaviour of birds.

Copyright Stichting Dutch Birding Association 1986. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2828.

Printed by Rob Stolk BV, Gerard Doustraat 16, 1072 VP Amsterdam

dutch birding

jaargang 8 nummer 1 maart 1986 *volume 8 number 1 March 1986*

artikelen

1 Schreeuwarend bij Katwijk aan Zee in november 1984 *Peter de Knijff*
6 Rare birds in the Netherlands in 1983 *J J (Han) Blankert, C J G (Kees) Scharringa & CDNA*

mystery photographs

12 Mystery photograph 18: Isabelline Wheatear *Per Alström*

varia

16 Lijstjes en getallen
17 Hemprichs Meeuw en Witoogmeeuw *Redactie*
18 Kleur! *Redactie*

mededelingen

23 Afwijkend gekleurde Torenvalk *Erik J Maassen & Hans van der Meulen*
24 Greater Sand Plover in Norway in June 1985 *Henk-Jan Udding*
25 Woestijnplevier te Den Oever in augustus 1985 *Arne van Kalsbeek & Peter C Meijer*
26 Caspian Plover in Cyprus in April 1984 *Gerald J Oreel*
28 Terek Sandpiper on Lanzarote in August 1985 *Paul G Schrijvershof & Chris Steeman*

brieven

29 Geluidswaarnemingen van Klein en Kleinst Waterhoen *Klaas J Eigenhuis*

cdna-mededelingen

30 Gewijzigd inzendadres en nieuw waarnemingsformulier

verzoeken

31 Voorkomen van Kemphaan in Nederland
31 Photographs of Holarctic pipits

recencies

31 *A guide to the birds of Nepal* door C & T Inskipp *Arnoud B van den Berg*
32 *Jahrbuch Naturfotografie 1985/86* door F Pölking *René Pop*

recente meldingen

32 Recente meldingen: oktober, november en december 1985 *Ruud M van Dongen, Gerald Driessens & Peter W W de Rouw*

tekeningen

1 Schreeuwarend *Aquila pomarina (Karel A Mauer)*